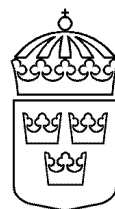

Riksdagens protokoll

2001/02:102

Torsdagen den 25 april

Protokoll
2001/02:102

Kl. 12.00 – 15.34
17.00 – 17.37

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 19 april.

2 § Kompletteringsval till socialförsäkringsutskottet och socialutskottet

Talmannen meddelade att Socialdemokraternas riksdagsgrupp på grund av uppkomna vakanser anmält Marie-Louise Rönnmark som suppleant i socialförsäkringsutskottet och i socialutskottet.

Talmannen förklarade vald till

suppleant i socialförsäkringsutskottet
Marie-Louise Rönnmark (s)

suppleant i socialutskottet
Marie-Louise Rönnmark (s)

3 § Anmälan om inkomna faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen, m.m.

Talmannen anmälde att följande faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen inkommit och överlämnats till utskott:

2001/02:FPM83 Autonom importkvot av nötkött av hög kvalitet från Paraguay *KOM(2002)94* till miljö- och jordbruksutskottet

2001/02:FPM84 Bekämpning av afrikansk svinpest *KOM(2002)51* till miljö- och jordbruksutskottet

4 § Hänvisning av ärende till utskott

Föredrogs och hänvisades
Skrivelse
2001/02:104 till finansutskottet

5 § Förnyad bordläggning

Föredrogs och bordlades åter
Näringsutskottets betänkanden 2001/02:NU13, NU12 och NU14
Skatteutskottets betänkande 2001/02:SkU22

*Förlängd försöks-
verksamhet vid
medborgarkontor*

6 § Förlängd försöksverksamhet vid medborgarkontor

Föredrogs
konstitutionsutskottets betänkande 2001/02:KU30
Förlängd försöksverksamhet vid medborgarkontor (prop 2001/02:109).

Anf. 1 KERSTIN KRISTIANSSON KARLSTEDT (s):

Fru talman! I det här KU-betänkandet föreslås att giltighetstiden för lagen om försöksverksamhet med samttjänst vid medborgarkontor ytterligare förlängs till utgången av juni 2004. Den här försöksverksamheten, som faktiskt trädde i kraft i juli 1994 och som fick en utvidgning 1997, har av de många människor som berörts av den upplevts som oerhört positiv såtillvida att det har blivit ökad närhet och ökad tillgänglighet. Man kan också nämna effektivitetsfaktorn. Med tanke på att vi för några veckor sedan, närmare bestämt den 4 april, i den här kammaren debatterade demokrati frågor är det här ett exempel på en bra försöksverksamhet när det gäller demokrati.

Jag har tagit del av goda exempel på ganska nära håll eftersom min grannkommun i Västernorrland bedrev den här verksamheten. Det var bara under en tid, men under den tid då det varade vet jag att medborgarna upplevde verksamheten som mycket bra. Även personalen, som var med i verksamheten, tyckte att den fungerade på ett alldeles utomordentligt sätt.

Då kan ju vän av ordning undra: Varför permanentas inte en verksamhet som fungerar så bra ur inte minst ett demokratiperspektiv? Det är ju så att det för närvarande pågår en del utredningsarbete, och också ett arbete kring hur man kanske kan utvidga den här verksamheten. I avvaktan på det permanentar man inte försöksverksamheten, utan den får pågå ytterligare några år.

Jag tycker att det är glädjande att vi i utskottet kunde ha en bred enighet kring de här frågorna. Det kan ju tyckas lite förunderligt att jag kliver upp i talarstolen och pratar för ett enigt utskott, men jag tycker att det är viktigt, med tanke på att vi har debatterat demokrati frågor så flitigt den här våren, att man belyser även den här frågan.

En motion som kom in under allmänna motionstiden var fogad till betänkandet. I den motionen pratar man lite grann kring närhetsbegreppet, att man kanske ska utlokalisera medborgarkontoren från centralorten. Det är naturligtvis viktigt för att få maximal effekt på verksamheten, men samtidigt är det kanske inte något som avgörs i Sveriges riksdag. Ytterst är det en fråga mellan parterna, kommunen och de övriga samhällsorgan som deltar i den här samttjänstverksamheten på medborgarkontoret.

Med det vill jag avsluta, och naturligtvis yrka bifall till förslaget i betänkandet.

Anf. 2 LARS HJERTÉN (m):

Fru talman! Man kan säga att väl fungerande medborgarkontor är lokal demokrati i praktiken. Det positiva med medborgarkontor är ju att man utgår från allmänhetens behov av service och att stat, kommun och landsting anpassar sig efter allmänhetens behov. Det borde vara självklart att så är fallet, men det är det inte alltid.

Jag har besökt särskilt ett medborgarkontor vid några tillfällen. Då har jag märkt hur mycket lättare det är för t.ex. äldre, rörelsehindrade personer att nå de myndigheter som man har behov av att träffa. Man träffar dem på samma ställe. Ett medborgarkontor anpassar ju också öppethållandetiderna så att man har öppet samtidigt. Det är ju inte alltid så om man går till olika kontor. Jag har träffat äldre som har sagt att det är oerhört positivt. I stället för att behöva anlita färdtjänst och uppsöka tre fyra kontor kan man alltså träffa alla de här myndigheterna vid ett och samma tillfälle.

Det finns en del utredningar som Kerstin Kristiansson Karlstedt berörde här. En som jag tycker är särskilt intressant är den som Statskontoret gör. Man ska där försöka se hur allmänheten ska kunna få service från olika myndigheter dygnet runt via Internet. Man ska kunna få ärenden behandlade och också kunna få information. Det är ett system som vi vet att bankerna tillämpar sedan länge. Vi kan ju betala våra räkningar oavsett vilken tid på dygnet vi sitter vid datorn om vi är uppkopplade till Internet. Att den servicen också skulle kunna genomföras av olika myndigheter tror jag är värdefullt för många även om förstås mycket i fortsättningen också kräver personliga sammanträffanden.

Fru talman! Försöken med medborgarkontor infördes som Kerstin Kristiansson Karlstedt sade den 1 juli 1994 av den borgerliga regeringen. Det var ju väldigt positivt att den nya socialdemokratiska regeringen inte upphävde det här beslutet. Vi är som sagt helt eniga om principerna för att fortsätta den här försöksverksamheten. Jag tycker att det borde vara så framöver att det blir regel snarare än undantag med den här typen av service till allmänheten, men vi får avvakta ytterligare några år. Jag hoppas att riksdagen är lika enig efter 2004 som den är i dag när den säger att det här ska permanentas, det som hittills har ett varit försök. Jag yrkar alltså också bifall till förslaget i betänkandet.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 17 §.)

7 § Massmediefrågor

Prot. 2001/02:102
25 april

*Förlängd försöks-
verksamhet vid
medborgarkontor*

Föredrogs
konstitutionsutskottets betänkande 2001/02:KU33
Massmediefrågor.

Massmediefrågor

Anf. 3 MARGARETA NACHMANSON (m):

Fru talman! I konstitutionsutskottets betänkande nr 33 behandlas 43 motioner från de allmänna motionstiderna 2000 och 2001, vilka alla på olika sätt rör massmediefrågor. Inte helt oväntat avstyrker utskottets majoritet samtliga 43.

Att Socialdemokraterna, ofta med benäget bistånd från Vänstern och Miljöpartiet, förkastar alla icke egna förslag, om jag uttrycker det så, synes snarare vara regel än undantag. Det är något som jag med all tydlighet har hunnit erfara under min korta sejour i den här kammaren.

Att det finns skillnader mellan majoritet och opposition i massmediefrågor är nog givet, och att det går en skarp skiljelinje mellan socialdemokrater och moderater i dessa frågor blir mycket tydligt när man blickar bakåt och har facit i hand.

Flera av de yrkanden som framförs i de nu behandlade motionerna avser förslag som har redovisats och lagts fram ett antal gånger under föregående riksmöten. Därmed har de också varit föremål för debatt i denna kammare ett flertal gånger. Varje gång har de avstyrkts, antingen med hänvisning till någon utredning som man säger sig inte vilja föregripa eller med hänvisning till att man tidigare avstyrkt och inte funnit skäl att frångå tidigare bedömning.

Fru talman! KU33 är därmed i mångt och mycket en repris, och mycket av det som jag nu kommer att framföra har sagts tidigare, men det tål att upprepas. Den moderata mediepolitiken tål att granskas.

Vi tycker att det ska råda stor frihet att ge ut och distribuera medieprodukter utan klåfingrighet från statens sida. Vi tycker att det är en viktig uppgift att se till att det är den enskildes frihet och rätt som präglar den nya informationsteknikens tillämpning i samhället. Strävanden att politiskt kontrollera tekniken begränsar, enligt vår uppfattning, möjligheterna till utveckling och måste därför undvikas så långt det är möjligt.

Vi anser vidare att det inom ramen för dagens tekniska begränsningar för medier ska vara läsarna, lyssnarna, tittarna och användarna som genom sina val avgör vilka medier som ska ha förutsättningar att distribueras. Det kan och får inte vara politiskt grundat godtycke som avgör mediernas framtida utveckling.

Vi moderater anser att statens ansvar bör vara att slå vakt om yttrande- och etableringsfriheten. Därmed uppnås en mångfald på publikens och samhällets villkor. I statens åtagande på medieområdet bör också ingå att underlätta för nya kanaler att etableras utan att man i onödan lägger sig i deras programverksamhet utöver det som regleras i radio- och TV-lagen. Vägledande ska hela tiden vara ansvaret gentemot publiken.

Vi tycker också att koncessioner till radio och TV ska fördelas på samma sätt som enligt den privata lokalradios ursprungliga regelverk, nämligen genom ett auktionsförfarande.

Vi anser vidare att det är viktigt att vidga yttrandefriheten och öppna för såväl nya regionala kanaler som fria nationella kanaler. Det finns inga tekniska eller demokratiska skäl att begränsa den fria radions utveckling. Outnyttjade radiofrekvenser och de frekvenser som frigörs när Sveriges Radios behov minskar ska bjudas ut.

En politik för fria medier kommer också att leda till att teknikens utveckling sker utifrån de enskilda medborgarnas behov och intressen. Det innebär att gränserna mellan olika medier luckras upp samtidigt som lagar och regler som är teknikbundna snabbt kommer att bli både otidsenliga och motverka sina egna syften. Det ställer krav på en lagstiftning som ger en frihet för de nya mediernas utveckling, alltifrån Internettjän-

ter till television. Vi tycker att Sverige ska vara ett land där denna utveckling är naturlig och internationellt ledande.

Fru talman! Jag yrkar därmed bifall till reservation 3.

Avslutningsvis hade jag tänkt att mycket kort redovisa våra yrkanden vad gäller dels det s.k. TV-direktivet, dels den s.k. *must carry*-regeln, vilka återfinns i våra reservationer nr 9 respektive nr 11.

Vi anser att EU ska arbeta för att utvidga den inre marknaden och få bort offentliga monopol. TV-bolagen bör fritt förfoga över programinnehållet i enlighet med respektive länders tryckfrihetsförordningar. Det finns ingen anledning för EU att reglera vilka länder som program ska komma från eller ställa krav på viss andel europeiska program. Vi finner det oacceptabelt att EU ställer krav på viss sammansättning av programmen, och vi upprepar därför vårt tidigare yrkande om att TV-direktivet bör avskaffas.

Den s.k. *must carry*-regeln innebär att kabel-TV-företagen är skyldiga att i kabelnäten distribuera ett antal program som sänds med tillstånd av regeringen utan någon avgift.

Det finns enligt vår mening ingen anledning att ålägga kabelägare att kostnadsfritt distribuera kommersiella program. Kravet på allmänhetens tillgång till allsidig information måste rimligen anses tillgodosett genom att de licensbetalda *public service*-kanalerna, TV 1 och TV 2, omfattas av *must carry*-skyldigheten. Som *public service*-kanaler är det faktiskt deras uttryckliga uppdrag att tillhandahålla just allsidig information. *Must carry*-regeln bör därför enligt vår uppfattning begränsas till enbart de licensfinansierade *public service*-kanalerna.

Fru talman! Jag står självfallet bakom alla de reservationer som vi moderater ligger bakom men har för tids vinnande nöjt mig med att yrka bifall till reservation nr 3.

Anf. 4 INGVAR SVENSSON (kd):

Fru talman! Informationsutbyte och dialog är demokratins livsluft. När formerna för medierna förändras påverkas givetvis den åsiktsbildning som är grunden för demokratin. Demokratin och den fria åsiktsbildningen är knutna till kvalitet mer än kanske till kvantitet. Det är också på dessa grundvalar som det i olika delar av världen har uppstått en debatt kring mediernas roll i demokratin. Vi är om inte mitt uppe i så i alla fall med rasande fart på väg in i ett informations- och kunskapssamhälle. Kanske är den relevanta beteckningen ”ett mediesamhälle”. Den mediala utvecklingen har varit enorm under en lång följd av år.

Fru talman! I en politisk demokrati har den fria åsiktsbildningen en avgörande betydelse. Den politiska kommunikationen och åsiktsbildningen kan ske på olika sätt, t.ex. inom ramen för personliga samtal och genom organisationer och föreningsliv. Det är dock genom massmedierna som skilda åsikter och opinioner kan nå ut till den stora allmänheten. Massmedierna har en sådan genomslagskraft och mångsidighet att de är av central betydelse för demokratin i Sverige. Det yttersta målet för statsmakternas agerande gentemot massmedierna måste vara att demokratin stärks och fördjupas.

Fru talman! Medierna borde rimligtvis alltså förse medborgarna med sådan information att de fritt och självständigt kan ta ställning i frågor som rör samhällets angelägenheter. En del i den fria åsiktsbildningen är

att massmedierna kan fungera som självständiga aktörer och driva egna linjer i samhällsdebatten.

Kommentarer kring samhällsutvecklingen, kulturyttringar, strömningar och maktstrukturer i samhället är också en del av den fria åsiktsbildningen. Tillsammans kan medierna genom debatt, nyhetsförmedling och annan information ge underlag för medborgarnas fria och självständiga ställningstaganden.

Också den kritiska granskningen i massmedierna är central för den fria åsiktsbildningen och demokratin. Massmedierna kan på ett fristående och oberoende sätt granska de inflytelserika i samhället. En granskning genomförd av mångfasetterade massmedier motverkar maktmissbruk.

Fru talman! Viktiga strömningar och företeelser i samhällslivet kan alltså avslöjas och belysas genom en sådan granskning. Medborgarnas möjligheter att komma till tals i medierna är en viktig del av mediernas uppgifter i fråga om den fria åsiktsbildningen, och den bör betraktas som en mer självständig uppgift för massmedierna, jämförd med informationsuppgiften och granskningsuppgiften.

Men, fru talman, medieutvecklingen innebär inte bara positiva saker. Den innehåller också risker. Flödet av information leder till ett uppmärksamhetsunderskott. Alltför budskap fladdrar förbi utan att vi kan ta dem till oss. Därmed skärps kravet på dramaturgi för att man ska nå fram till oss som medborgare och mediekonsument. På väg hit i dag hörde jag på Ekot en opinionsforskare notera att de senaste dagarnas larm om akrylamid kanske är borta ur människornas medvetande om ett par månader. Det säger en del om informationsflödet och överskottet på information.

Fru talman! Det är denna dramaturgi som innebär risker. Det är inte ovanligt att journalisten eller redaktören i förarbetet till inlägg eller artikel målar upp ett tänkt scenario och en tänkt konfliktyta. Därefter vidtar arbetet med att bekräfta denna bild. Jag har själv flera gånger varit på andra sidan så att säga och registrerat hur syftet många gånger varit att bekräfta den journalistiska vinklingen, inte att beskriva verkligheten. Och jag har också sett ilskan sjuda över att man inte lyckas bekräfta vad man föresatt sig att få bekräftat.

Jag har tidvis noterat en metod som jag hoppas inte är alltför vanlig men som ibland används. Först börjar journalisten mjukt, vänligt och nästan hemtrevligt för att försätta intervjupersonen i en avslappnad stämning. När sedan bandspelare eller kamera går på ökas fränheten successivt och tempot drivs upp. Och om tempot blir väldigt högt blockeras snabbt hjärnans överblick, och det blir svårt att se sammanhangen. Då kan man få intervjupersonen att säga oövertänkta saker. Den som inte är medveten om detta blir lätt ett offer för mediedramaturgin.

Som väl är är inte alla journalister av den kalibern. Väldigt många är seriösa och sakliga. Men i detta snabbt föränderliga mediasamhälle finns det risker, där medborgaren inte ges en relevant bild av fakta eller sammanhang.

I går när jag skulle fullfölja min medborgerliga plikt att deklarerat hittade jag bland mina verifikat av en tillfällighet en artikel av Olof Petersson från Pressens Tidning där han just tar upp denna problematik. Han pekar på att det finns olika faktorer som präglar journalistiken, som han kallar det, på den ena sidan, och forskningen och politiken på den andra sidan. Han pekar på att journalistiken gärna satsar på tillspetsning, medan

forskare och politiker måste syssla med avvägningar mellan vanskliga dilemman. Vi har också motsatser mellan förenkling och komplexitet, polarisering och nyanser, nuet och långsiktiga konsekvenser, konkretisering och generella principer samt personifiering i motsats till teorier och program.

Fru talman! Politiker har förstås inte så stora möjligheter att påverka denna situation med lagstiftning eller andra åtgärder. Men opinionsbildning och medvetenhet är viktiga för att inse dessa risker i mediasamhället och därmed också riskerna för demokratin.

I arbetet med att hävda den enskildes integritet och värdighet, och för den delen även företags och organisationers, borde Granskningsnämnden för Radio och TV ha en viktig uppgift att fylla. Den borde i sitt arbete vara ett värn mot mediasamhällets avigsidor. Det har ibland riktats kritik mot Granskningsnämnden med hänvisning till att nämnden rutinmässigt och utan närmare analys avfärdar en hel del anmälningar om kränkningar. Det är allvarligt om lag och avtal uppställer krav på opartiskhet, saktlighet, allsidighet, granskning och relevans och Granskningsnämnden sedan underlåter att ta hänsyn till sådana kriterier i sina bedömningar av anmälda program.

Det är alltså viktigt att statliga myndigheter seriöst ägnar sig åt det som de är tillsatta att sköta. Därför har vi en längre tid drivit kravet på att det borde genomföras en allsidig och saklig utvärdering av Granskningsnämndens verksamhet. Det bör alltså ske en granskning av granskarna i detta sammanhang.

Några ord om lokalradion också. Den årliga avgiften för att sända lokalradio varierar kraftigt mellan de nya tillstånden och de gamla. I det nya systemet är koncessionsavgiften en enhetstaxa för alla, medan den i det gamla systemet kunde uppgå till 1,4 miljoner kronor. Det är ett spann mellan 40 000 kr och 1,4 miljoner kronor. Flertalet av programföretagen med de gamla tillstånden har uppvisat förluster. Mycket talar för att man borde avveckla de genomgående höga koncessionsavgifterna så att de kommer i mer rimlig paritet med varandra. Vi tycker att regeringen borde återkomma till riksdagen med ett förslag till ett sådant avvecklings-schema.

Den lagstiftning för lokalradio som ursprungligen fanns ledde till att nätverk bildades, nätverk som i dess helhet inte är rikstäckande men mycket omfattande. Många andra länder tolererar fria nationella radiostationer som är kommersiellt finansierade. I Sverige finns inte den möjligheten. Vi anser att man bör pröva en sådan möjlighet. Regeringen borde återkomma till riksdagen med förslag om detta.

Fru talman! Vi står givetvis bakom samtliga våra reservationer, men jag yrkar bifall endast till reservation 12 om avveckling av koncessionsavgifter.

Anf. 5 HELENA BARGHOLTZ (fp):

Fru talman! Medier som radio och TV har en mycket stor genomslagskraft som förmedlare av kultur- och samhällsliv. Detta gäller inte minst till ungdomar. Därför ser vi i Folkpartiet det som en viktig kulturpolitisk uppgift att säkra att det som kallas för *public service* präglas av kvalitet och bildning. Vi behöver naturligtvis förströelser, men om det går ut över fördjupning uppstår problem.

Med tanke på det enorma utbudet av lättare underhållning i de kommersiella kanalerna som vi har i dag anser vi i Folkpartiet att *public service* bör bli mer fokuserad på kvalitetsproduktion än vad som är fallet i dag. Breda underhållningsprogram och viss sportbevakning kräver inte offentlig finansiering för att produceras och distribueras. Det behövs fler kvalificerade kommenterande program, svenska filmer och pjäser, barnprogram av hög kvalitet och två rikstäckande fullbemannade nyhetskanaler.

Det svenska språket är litet, och i globaliseringens tid är program på engelska så billiga att de lätt tränger ut de svenskspråkiga programmen. I förlängningen riskerar en marginalisering av svenskan att skingra ett svenskt kulturarv. Därför krävs det större satsningar av *public service* på ett kvalitetsutbud på svenska i nya och gamla medier.

Finansiering genom TV-avgifter kommer i längden inte att kunna fungera som en inkomstkälla för *public service*. Ett skäl till detta är att systemet med TV-avgifter inte är teknikneutralt. Att betala för innehav av en mottagare, dvs. en TV-apparat, är inte tidsenligt eftersom mottagare numera är ett mycket vidare begrepp. Det går t.ex. att se på TV genom datorn. Därför menar vi i Folkpartiet att det är dags att söka ett nytt system. Medan vi fortfarande lever kvar i det gamla systemet motsätter sig Folkpartiet höjningar av TV-avgifterna.

Ett finansieringssystem som bygger på skatter eller reklamintäkter kan riskera mediernas oberoende ställning. I stället vill vi i Folkpartiet bygga upp ett nytt finansieringssystem med hjälp av *public service*-fonder. Hos dessa fonder ska företag ansöka om medel för att producera och distribuera kvalitetsprogram. Folkpartiet föreslår att fem fonder bildas för att stödja *public service*-produktion inom radio, TV och nya medier. Fonderna får dels ett stort eget kapital genom att staten gör en engångsoverföring, dels årliga tillskott. Engångsoverföringen föreslås komma från en försäljning av bl.a. statens återstående aktier i Telia. Det årliga tillskottet ska komma från intäkter från nätavgifter. Att ersätta systemet med TV-avgifter innebär också att man slipper den största delen av dess kostnader för administration och kontroller som för närvarande uppgår till 140 miljoner kronor.

De *public service*-fonder som vi föreslår ska ge stöd till programproduktion och säkra sådana distributionskanaler så att *public service* kan nå ut bland publiken. Även kommersiella radio- och TV-stationer liksom webbplatser ska kunna få stöd från fonderna.

Resursnivån till *public service* ska ligga på 20–25 % över dagens resurser för att möjliggöra en högre kvalitet.

De tillgångar som Sveriges Television, Sveriges Radio och Utbildningsradion har bör komma den fortsatta *public service*-verksamheten till del. Deras arkiv kan exempelvis överföras till Arkivet för ljud och bild. Dessa bolag bör övertas av personalen eller säljas som folkaktier på börsen. I båda fallen kommer naturligtvis den befintliga personalen att få ett betydande inflytande på hur verksamheten ska bedrivas i fortsättningen.

Folkpartiet motsätter sig de omfattande statliga subventioner för utbyggnaden av det digitala marknätet som nu föreligger. Folkpartiet anser att marknaden kan ta ett större ansvar när det gäller utbyggnaden av distributionsnät.

Distributionen behöver inte vara en tung utgiftspost ens när ett digitalt och ett analogt nät ska användas parallellt.

Fru talman! Vi menar att *public service*-programmen genom sitt innehåll och sin attraktionskraft är en tillgång för alla distributörer.

Med hänvisning till vad jag just har sagt yrkar jag bifall till reservation nr 6.

Anf. 6 PER LAGER (mp):

Fru talman! För att tryck- och yttrandefriheten i praktiken ska kunna fungera krävs det också distributionskanaler så att tidningar och tidskrifter som trycks verkligen kan nå sina läsare.

Det är en mycket intressant historia från slutet av 1980-talet och fram till i dag. Den visar hur distributionen av framför allt tidskrifter har missköts i ett tryck- och yttrandefrihetsperspektiv. Jag ska inte ta upp kammarens tid med en beskrivning av detta, utan jag hänvisar här till motionen.

Den stora mängden tidskrifter i dag distribueras till pressbyråer och butiker med distributionsföretaget Tidsam som ägs av Bonniers, Allers, Egmont och Albinsson & Sjöberg. Genom att företaget i princip kan välja vilka tidskrifter det vill distribuera på grund av de villkor som tidskrifterna ska klara är det mycket svårt att komma med i Tidsams distributionsapparat. Exemplet med tidningen ETC visar hur det kan gå till.

Några stora ägare kontrollerar den enda distributionskanalen för massmarknadstidskrifter. Det gör att yttrandefriheten och den fria konkurrensen hotas. Under Presams tid, i slutet av 1980-talet, rådde också monopol. Skillnaden är att det då fanns ett tryck att alla skulle behandlas lika – konkurrensen mellan förlag och titlar fungerade faktiskt. Distributionssystemen har lett till en utarmning av marknaden och gjort att mindre förlag i dag har mycket stora problem.

I betänkandets bakgrundstext beskriver utskottet situationen för dagstidningar – inte för tidskrifter, som vår motion handlar om – och diskuterar samhällsfrågor och opinionsfrågor, medan vi i motionen pekar på att yttrande- och tryckfriheten även måste omfatta t.ex. kultur- och facktidskrifter. Något distributionssystem och stöd motsvarande vad som finns för dagstidningar finns nämligen inte för tidskrifter som vill nå ut till pressbyråer och affärer, utan de är utlämnade till Tidsams goda vilja.

Miljöpartiet har tidigare motionerat i frågan. Riksdagen har då avslagit Miljöpartiets förslag med motiveringen att beredningen av Mediekoncentrationskommitténs förslag inte borde föregripas samt att effekterna av vidtagna åtgärder först ska utvärderas. Men nu när kommittén faktiskt föreslagit ungefär det som vi har drivit avstyrks motionen med hänvisning till att utskottet ”utgår från att regeringen delar uppfattningen att frågor om mångfald ...”. Kommitténs förslag blir det tydligen ingenting av.

Fru talman! Saken är den att de problem som vi beskriver har funnits i snart två decennier. Mångfalden har minskat rejält inom tidskriftsområdet. Ett fåtal förlag dominerar helt. Ingenting har blivit bättre. Men det enda utskottet säger är att det ”är viktigt att ägna frågan uppmärksamhet”.

Prot. 2001/02:102
25 april

Massmediefrågor

Vi i Miljöpartiet konstaterar att det som i texten kallas för åtgärder på inget sätt har medfört någon förändring av det i praktiken rådande distributionsmonopolet för tidskrifter.

Konkurrenslagen är i dag underordnad yttrandefriheten. Denna princip är viktig för att inte ge möjlighet åt en myndighet eller annat organ att hindra tryckning eller utgivning av skriften på grund av dess innehåll. Dock måste den rådande situationen, där lagstiftningen i praktiken medför en begränsning av tryckfriheten, förändras. Miljöpartiet föreslår därför att en utredning görs av distributionskanalerna för tidskrifter och att detta görs ur ett tryck- och yttrandefrihetsperspektiv och med hänsyn till de förslag som Mediekoncentrationskommittén har kommit med.

För att det ytterligare ska säkerställas att konkurrenslagen tillämpas med beaktande av mediesektorns särart anser Miljöpartiet att en särskild regel ska tas in i konkurrenslagen om att prövningen i fall som har betydelse för den grundlagsskyddade sektorn ska ske under beaktande av de grundläggande intressena av att säkerställa ett fritt meningsutbyte, en fri och allsidig upplysning samt ett fritt och konstnärligt skapande.

Fru talman! I denna fråga föreslår Miljöpartiet en mediekoncentrationslag för att förhindra situationer där bolag med dominerande ställning hämmar en effektiv konkurrens.

Med detta yrkar jag bifall till reservation 1.

Det finns ytterligare en reservation från Miljöpartiet, och den handlar om pornografi. Statens biografbyrå sköter ju kontrollen av film och videogram, men kontrollen av videogram är i dag frivillig. Det är endast scener med riktigt grovt våld som klipps bort. Detta innebär att det inte finns något obligatoriskt åldersskydd från samhällets sida när det gäller vad dagens ungdomar kommer att kunna se. För att minska våldsutbudet menar vi i Miljöpartiet att kontrollen ska vara obligatorisk och att den ska utsträckas till att också gälla samtliga videogram.

En annan metod för att begränsa medieväldet kan vara att de filmbolag som i dag säljer sitt utbud tillsammans med porrfilmer via det digitala TV-marknätet, satellit eller kabel-TV åläggs att så att säga separera ut porrfilmer till en egen kanal. De som verkligen vill se pornografisk film får då göra ett aktivt val. Regeringen bör återkomma till riksdagen med ett förslag till hur en sådan reglering kan se ut.

Fru talman! Vidare vill vi att en utredning tillsätts som ser över pornografins utveckling. Bilden av den glada horans tid är för länge sedan förbi. Nu är det ett grymt utnyttjande av flickebarn och unga kvinnor i profitens namn. Den kriminella handeln och verksamheterna kring den, t.ex. när det gäller droger, ökar också, men samhällets sanktioner släpar helt uppenbart efter. I dag är det mer lukrativt att sälja barn, unga flickor och kvinnor än att sälja knark.

Till sist vill vi att regeringen tar på sig ansvaret för att utveckla ett kontrollprogram för skolor och förskolor så att inte barn och ungdomar som surfar på nätet får se bilder som de inte är psykologiskt mogna att hantera. Många föräldrar står i dag utan kunskap om vad deras barn och ungdomar har sett. Därför kan de heller inte hjälpa sitt barn att bearbeta chockartade upplevelser. Vi i Miljöpartiet vill att ett kontrollprogram tas fram för att skydda mot pornografiskt innehåll på Internet.

Fru talman! Av tidsskäl yrkar jag inte bifall till denna reservation, men givetvis står jag bakom den.

Fru talman! Som flera av debattörerna här har nämnt är det inte första gången vi debatterar massmediefrågor. Det är väl ganska naturligt att något så viktigt i ett demokratiskt samhälle – Ingvar Svensson berörde detta på ett mycket bra sätt i inledningen av sitt anförande – är en viktig sak för det här parlamentet och för många andra parlament när det gäller hur det fungerar och vilken inriktningen ska vara i massmediefrågor.

Det är klart att vi som politiker ibland kan ha många synpunkter på hur massmedierna sköter sitt jobb, på hur massmedierna i olika sammanhang granskar oss som makthavare och som politiker, på hur vissa intervjuer och debattprogram är osv. – det är ganska naturligt.

Men det är väl ändå välgörande att vi håller fingrarna borta från hur de professionella journalisterna sköter sitt jobb. Om det finns några som tycker att vi ibland råkar lite i kläm finns det bara ett sätt råda bot på det: Vi, som ska granskas, måste bli bättre på att hantera massmedierna och inte försöka analysera och ha synpunkter på hur de sköter sitt jobb.

Även om vi ibland har olika åsikter om förhållandet mellan massmedierna och oss makthavare kan vi ändå fråga oss vad som skulle hända om vi inte hade fria medier som granskade oss.

I min hemkommun finns en lokaltidning som har en mycket stark ställning – ingen monopolställning direkt, men ändå en mycket stark ställning. Den sköter sitt jobb alldeles utmärkt. Den har inte en socialdemokratisk ledarsida utan en moderat ledarsida. Det är klart att man kanske tycker ett och annat när man läser ledarsidan på morgonen. Det är nog många av mina partivänner hemma som tycker och tänker en hel del om lokaltidningen, men man kan fråga sig vad som skulle hända om lokaltidningen över huvud taget inte fanns. Hur skulle vi då få reda på vad som händer i vår kommun? Hur skulle vi då få reda på vilka politiska beslut som har tagits i vår kommun? Hur skulle vi kunna få ut information om vad som händer i landstinget osv.?

Detta är inte något unikt för min kommun. Så är det nästan överallt. Man måste fråga sig vad som skulle hända om vi inte hade de massmedier som vi har.

Visst är det spännande att se den utvecklingen som rör nya medier. Det blir spännande att se hur de i dag traditionella medierna klarar sig i förhållande till den nya tekniken. Men jag tror att vi ska vara försiktiga med att lägga oss i för mycket när det gäller hur de nya medierna ska fungera och vad de ska få för inriktning, av samma skäl som vi har varit mycket försiktiga med att lägga oss i hur de i dag traditionella medierna fungerar.

Det är väl precis samma sak med de nya medierna som med de gamla. Viss finns det risker om man inte har ett regelsystem och om man inte har viss granskning av hur det fungerar. Jag tror att det skulle bli mycket vanskligt om vi släppte sådant helt fritt. Margareta Nachman-son noterade i sitt anförande lite besviket att när vi diskuterar massmediefrågor hänvisar vi antingen till utredningar eller till gamla ställningstaganden. Jag vill påstå att det är en god tradition, oavsett om det gäller massmediefrågor eller annat. Har vi tillsatt utredningar är det väl naturligt att vi ska följa vad som sägs där och de slutsatser som man kommer fram till innan vi fattar beslut. Det är ett grannliga sätt att granska vad som kan komma och hur de nya medierna blir.

Samtidigt finns det naturligtvis klassiska motsättningar. Det finns de som tycker att marknaden helt fritt ska sköta ägarkoncentrationen, avgöra vem som ska ha möjlighet att öppna radio- och TV-kanaler, och samhället i övrigt ska inte lägga sig i. Den skiljelinjen har funnits, och den kvarstår. Vi får väl leva med det. Det finns en majoritet i den här riksdagen som vill värna om mångfalden. Vi stöder t.ex. tidningar med presstöd osv. Det är inte bara marknaden och kapitalet som ska styra den delen. Samhället måste också underlätta för att få en bra mångfald.

När det gäller ägarkoncentrationen håller jag med om att det är lite vanskligt om några få blir alltför dominerande. Det är en fördel om det finns flera aktörer, framför allt om vi står inför ett skeende där flera olika typer av medier går samman och det blir ett korsägende. Det ger massmedierna totalt sett en väldigt dominerande roll för vissa. Vi ska nog vara lite försiktiga och hålla koll på vad som kan hända där. Jag tror att samhället behöver försöka stödja den mångfald som finns.

Med det, fru talman, vill jag yrka bifall till utskottets förslag och avslag på samtliga motioner.

Anf. 8 INGVAR SVENSSON (kd) replik:

Fru talman! Jag tycker att Mats Berglind är lite försiktig när han diskuterar avarterna inom journalistiken. Inser inte Mats Berglind att om man på lång sikt hamnar i en situation där medierna beskriver demokratin och politikerna på ett icke relevant sätt kan det innebära ett hot mot demokratin?

Jag vet att när man diskuterar och ifrågasätter vissa journalistiska tendenser är det väldigt farligt för politikerna. Man kan bli missgynnad inför framtiden. Ska vi inte vara så pass rakryggade att vi påtalar missförhållanden när vi ser dem?

Jag har bara en liten fråga om detta med koncessionsavgifterna för lokalradion. Anser Mats Berglind att det verkligen är rimligt att det är sådana oerhörda skillnader när det gäller koncessionsavgifterna som mellan 40 000 och 1,4 miljoner? Är det bra för konkurrenssituationen?

Anf. 9 MATS BERGLIND (s) replik:

Fru talman! Nej, det är klart. Så till vida håller jag med Ingvar Svensson: Om rena avarter förekommer i journalistisk verksamhet tar vi väl alla avstånd från det. Men som jag sade i mitt anförande tror jag vi ska vara väldigt försiktiga med att recensera det journalistiska arbetet i stort. Jag vet inte att det är några som inte får komma till tals eller blir helt utlämnade.

Om vi känner att vi som politiker blir missgynnade eller inte får framföra våra åsikter på ett tillräckligt bra sätt tror jag att vi ska vara försiktiga med att kritisera journalisterna. Vi ska nog vara mer självkritiska och bli mer professionella, om jag får uttrycka mig så, dvs. bli duktigare på att hantera massmedierna. Den enda chans vi har att föra fram våra åsikter och de olika värderingar vi har som politiker är genom att kunna delta, få delta och ha möjligheter att delta i debatten och framföra våra åsikter. Där tror jag att vi ska lägga tyngdpunkten. Jag tycker att journalisterna allmänt sett sköter sig bra.

Anf. 10 INGVAR SVENSSON (kd) replik:

Fru talman! Väldigt många journalister sköter sig bra. Jag har ingen invändning mot att vi som politiker blir mer professionella i vårt möte med medierna. Men visst är det väl rimligt att vi, liksom andra medborgare – i synnerhet eftersom vi får en viss kunskap genom kontakterna med medierna – också deltar i den mediepolitiska debatten?

Mats Berglind svarade inte på min fråga om koncessionsavgifterna.

Anf. 11 MATS BERGLIND (s) replik:

Fru talman! Jag tror att vi är ganska överens, Ingvar Svensson och jag, om hur journalister och medierna sköter sig och om att det inte är någon större fara.

När det gäller koncessionsavgifterna är det klart att det är en fördel om man kan få ett mer neutralt sätt än man har i dagsläget. Det är därför vi inte säger ja till auktionsförfarandet, där det enbart är pengar som ska råda när nya radio- och TV-kanaler i framtiden ska fördelas. Det finns andra värderingar som också ska vara med i det sammanhanget.

Anf. 12 PER LAGER (mp) replik:

Fru talman! Utskottet säger i sitt ställningstagande att fri åsiktsbildning är ett omistligt inslag i ett demokratiskt samhälle och att mångfalden inom massmedierna med möjlighet för många olika röster att göra sig hörda är av vital betydelse för vårt samhälle, det är vi alla överens om. Men jag skulle vilja fråga Mats Berglind om han inte räknar in också tidskrifterna i detta.

Jag beskrev i mitt anförande problemet för tidskrifterna, speciellt när det gäller distributionen. Det sätt som tidskrifter i dag distribueras på gör att det är väldigt många av de mindre förlagen som slås ut. Räknar Mats Berglind inte in också dessa i detta om den fria åsiktsbildningen där vi har en gemensam syn?

Anf. 13 MATS BERGLIND (s) replik:

Fru talman! Nog kan jag räkna in tidskrifterna, men om Per Lager är ute efter att vi ska utöka presstödet till att gälla även tidskrifter tror jag inte att vi beredda att ställa upp på den kostnaden.

Anf. 14 PER LAGER (mp) replik:

Fru talman! Nej, det har inte så mycket med det ekonomiska stödet att göra, utan det gäller mera en ny lagstiftning. Mediekoncentrationsutredningen hade ett förslag till lagstiftning, dvs. en mediekoncentrationslag. Där hade man inte inkluderat tidskrifter, men om man hade gjort det skulle ett helt annat utbud garanteras och de mindre förlagen skulle få en helt annan möjlighet att vara med i Tidsams distribution.

De regler som Tidsam tillämpar i dag gör att det inte är möjligt för små förlag att komma upp till de upplagor som krävs.

Utskottet skriver att regeringen bereder frågan. Men för närvarande har regeringen inte några lagstiftningsåtgärder på gång. Vad menar majoriteten när den hänvisar till regeringen samtidigt som det, enligt uppgift, inte sker någonting hos regeringen?

Anf. 15 MATS BERGLIND (s) replik:

Fru talman! Jag tror att vi alla här överens om hur hanteringen ska gå till. Först presenterar utredningen sina förslag som sänds ut på ett brett remissförfarande. Eventuella nya lagförslag, eller vad det nu kan handla om, bereds sedan av regeringen. Om Per Lager påstår att det inte är några lagförslag på gång och jag påstår att det är det, tror jag att varken Per Lager eller jag egentligen vet hur förslaget från regeringen så småningom kommer att se ut. Det får både Per Lager och jag vänta på med spänning.

Anf. 16 KENNETH KVIST (v):

Fru talman! Jag vill börja det här anförandet med att säga att jag ligger ganska nära Ingvar Svenssons sätt att problematisera och föra en kritisk debatt om tendenser i massmedierna.

Jag vill inleda med att berätta en historia ur det verkliga livet.

För en tid sedan bekantgjordes Författningsutredningens förslag om vissa förändringar i regeringsformen i anledning av vårt EU-medlemskap. Det innebär en förändring så att tre fjärdedels majoritet av riksdagens ledamöter ska i framtiden kunna överlämna viss beslutanderätt, om man så önskar, till EU-samarbetet och inte som nu bara till det som kallas EG.

Men möjligheterna att överlämna beslutanderätt begränsades till sådant som inte rör principerna för vårt statsskick, t.ex. de som rör riksdagen som främsta lagstiftare och offentlighetsprincipen.

Som ledamot av utredningen, men samtidigt som kritiker av Sveriges EU-medlemskap, blev jag uppringd av TV.

– Du är väl emot EU, sade producenten, eller om det var scriptan, i luren.

– Ja, jag röstade nej, och jag är alltså kritisk, sade jag.

– Vi har fått hit en EU-anhängare som ska kommentera den där utredningen som du har varit med i, och nu vill vi också ha med en som är emot EU.

– Det är bra. Jag är EU-kritiker, men jag tycker faktiskt att utredningens förslag är ganska bra. Visserligen innebär det att kretsen mottagare av möjlig beslutsmakt kan vidgas, om nu tre fjärdedelar av riksdagen så önskar. Men samtidigt sätter ju utredningen snävare gränser än nu för hur mycket makt som kan överlämnas, och det är bra, sade jag.

– Jaså, du är inte emot EU?

– Jo, jag är emot EU. Jag röstade nej och skulle göra det också i dag. Men utredningens förslag handlar om reglerna i Sverige för hur beslutsmakt ska överföras. Vi är ju redan med i EU, och dessa regler blir nu, enligt min mening, bättre, svarade jag.

Vårt samtal löpte en stund, och jag försökte utifrån kraften av min förmåga att förklara saken ytterligare. Producenten lät väldigt positiv och sade:

– Det här var verkligen intressant. Jag ska tala med programledaren, så ringer jag igen.

Sedan ringde jag hem till min hustru och min mor och berättade att jag skulle vara med i TV så att de kunde ju titta på debatten, och jag sade det också till mina partikamrater. Så ringde producenten igen.

– Du, jag berättade vad du sade, men programledaren tyckte att det var alldeles för nyanserat, så vi strök EU-debatten. Men tack för den här gången. Vi hörs väl igen, hoppas jag.

Händelsen fick mig att reflektera kring en bok som jag läste för en tid sedan av den nyss avlidne franske sociologen Pierre Bourdieu, en bok som heter *Om televisionen*. Det är en talande skrift som analyserar televisionen som vår tids viktigaste medium och som visar på många av de starka dragen av tidsstress, grova förenklingar, strävan att finna tillspetsade och dramatiska konfrontationer, medvetna försök att undvika nyanser, djup, eftertanke och utvecklande resonemang, makt åt programledare och reportrar att kunna censurera genom att styra vem som får tala, vem som får vara med och vid klippmaskinen avgöra vad vederbörande egentligen ska få ha sagt.

Det är en tendens att allting ska gå väldigt fort, vara kort, tydligt och koncentrerat – en tendens som har slagit igenom på många håll i samhället, kanske också när det gäller talartider i riksdagen.

Bourdieu såg i dessa tendenser faror för demokratin. Han skrev t.ex.: En första implicit förutsättning för detta språkspel – alltså i televisionen – är att demokratiska debatter tänks i termer av *catch*-brottnings: Det ska vara konfrontationer, hjälten mot busen osv.

I en passus i boken erinrar Bourdieu om Platon. Det var på sin tid en aristokratisk och privilegierad person, men han påpekade: Där brådska rådet är det omöjligt att tänka.

Bourdieu fortsätter: Ett av de stora problemen televisionen ställer oss inför är frågan mellan tänkande och hastighet. Han menar att TV faller tillbaka på en stab av det som han kallade för *fast-thinkers*, fortänkare, som vill leverera en kulturell och för den delen också en politisk snabbmat, färdigtänkt, färdigtuggad och anpassad till det som Bourdieu kallade för brådskans diktatur.

Tid är en bristvara i TV, framhöll Bourdieu, men TV lägger ned mycket tid på vardagsdramer, såpor eller dokusåpor där människor sätts in i konstruerade dramatiska sammanhang och ska lösa skapande ”verkliga” problem. Det är en sorts vardagsdramer om konstruerade situationer, egentligen om strunt, och då har TV mycket tid.

För att nu anföra Bourdieus vidare resonemang är tid en bristvara i TV. Och om man använder så dyrbara minuter till att prata om struntsaker framstår det för människorna, enligt Bourdieu, som om människorna ska tycka att detta är det viktiga, och så tränger de undan de egentligen viktiga sakerna. Bourdieu säger: ”Televisionen har ett faktiskt monopol på att utforma världsbilden för en stor del av befolkningen. Och genom att lägga tonvikten på trivialiteter, genom att fylla dyrbar sändningstid med strunt, tränger den undan de relevanta upplysningar medborgarna behöver för att kunna utöva sina demokratiska rättigheter. Därmed ökar den informationsklyftan mellan dem som kan läsa så kallade seriösa dagstidningar och dem som inte har annat intellektuellt bagage än den information de får i TV.”

Han visade att televisionen, som utger sig för att vara ett instrument för återgivning av verkligheten, i stället är ett instrument som skapar den. Vi närmar oss alltmer en värld där det samhälleliga beteendet inte blott beskrivs utan föreskrivs av TV, säger Bourdieu.

De förhållanden som Bourdieu framhöll menar jag är mycket viktiga att reflektera över i en debatt om mediepolitiken. Det är nämligen politikens uppgift att skapa förutsättningar för ett medielandskap som tillåter verklig mångfald, bredd och djup, förströelse och allvar, kultur i varje form, idrott och sport och information i allehanda ämnen.

De reflexioner man kan göra med anledning av författare som Bourdieu – eller för den delen av mediekritiker här i landet, t.ex. Maria-Pia Boethius – är att de slutsatser man drar understryker vikten av verklig mångfald. Och verklig mångfald är ju någonting annat än den s.k. etableringsfrihet endast grundad på tillgången till stora ekonomiska tillgångar, som Margareta Nachmansson talade sig varm för.

Verklig mångfald förutsätter att vi ser till att massmedier kan leva som reflekterar en mångfald av olika intressen i samhället. Det är alltså vikten av *public service*-medier som egentligen understryks i de resonemang som förs. De borde ha styrkan att ibland våga visa att de är annorlunda i förhållande till de kommersiella medierna, att vara både breda och djupa. Båda sakerna måste de vara, för utan breda program i *public service*-medierna minskar ju de s.k. smala programmens möjligheter att nå en bred publik, något som borgerliga partier i sin syn på *public service* helt tycks ha missat.

Av mediekritikernas analyser följer också att vi kan härleda vikten av en vidareutveckling av TV-mediet till en markburen digital TV som i princip kan nås av alla. En digital teknik kan nämligen ge möjlighet och utrymme för tittaren i framtiden att inte bara nöja sig med snabbmatsartade budskap utan också klicka sig vidare till fördjupning och vidare kunskap och på så sätt vidga sina insikter. Även om det är viktigt att i Bourdieus och andra mediekritikers anda klargöra farorna i den utveckling vi ser, är det också viktigt att betona, möjliggöra och släppa loss de rika möjligheter som finns med dagens tekniska utveckling.

När vi, fru talman, ser kritiskt på tendenserna på medieområdet framstår alla de borgerliga motionsyrkandena, i alla fall nästan alla, som aningslösa i förhållande till de demokratiska problem som faktiskt finns. De vill bara ha mera av kommersialism, vilket tenderar att dra fram likformighet och att verkligheten görs om till rappa *talkshows* eller undflys med konstruerade dokusåpor skenverklighet. De ser inte att om bara de ekonomiska musklerna får avgöra vid auktionsförfarande blir medierna bara ett reservat för de penningstarkaste intressena. De är inte bekymrade över koncentrationstendenserna på etermedieområdet eller pressområdet.

Det är därför mycket gott, fru talman, att utskottets majoritet i dessa principfrågor har orienterat sig åt rätt håll. Det skapar förutsättningar för att vi ska kunna gå vidare med en fri och öppen mediedebatt och få en medieutveckling som kanske inte bara går i den för demokratin ödesdigra riktning som Pierre Bourdieu så målande varnade för.

Fru talman! Detta inlägg skulle jag velat göra såväl mer reflexivt som djupare, men det hade då blivit ännu längre. Jag försöker i alla fall lojalt finna mig i den brådskans diktatur som råder i en hårt arbetsbemängd kammare. Jag ber därför att få avsluta med att yrka bifall till utskottets förslag till riksdagsbeslut i dess helhet.

Anf. 17 HELENA BARGHOLTZ (fp):

Fru talman! Två tredjedelar av Kenneth Kvists anförande var väldigt intressant och roligt att lyssna på. Sedan kom tyvärr en tredjedel som var vänsterpartistisk rappakalja, skulle jag vilja säga, och påhopp på oss borgerliga politiker. Det var synd, för jag hade i min replik tänkt ta upp ett par saker i inledningen där jag trodde att Kenneth Kvist möjligen kunde tycka lika som jag.

Men först vill jag säga, fru talman, att jag delar precis den erfarenhet som Kenneth Kvist inledningsvis beskrev, detta att bli uppringd av medier och få höra att det man förklarar är för komplicerat. Vi sitter i samma utredning och brottas med samma problem. Inte heller jag fick vara med i det program som inte Kenneth Kvist fick vara med i.

Man kan också undra varför utländska TV-program – framför allt anglosaxiska, amerikanska och engelska – tillåter så mycket djupare och mer reflekterande debatter än man gör i svensk television. Det är synd att man inte tar lärdom av amerikansk och engelsk TV därvidlag.

Jag vill ställa en fråga till Kenneth Kvist med anledning av de första två tredjedelarna av hans anförande. Det resonemang som jag förde fram i mitt inlägg handlade om möjligheten att bygga upp särskilda *public service*-fonder, som har till uppgift att koncentrera sig på precis det som Kenneth Kvist och jag vill ha, nämligen kvalitetsproduktion. Det skulle kunna vara en bra modell för att åstadkomma detta. Vi vill ha lättare underhållning, och vi vill ha sport i TV, men man behöver kanske inte använda allmänna medel så mycket för detta. Jag hade, som sagt, en viss förhoppning om att vi skulle bli överens om detta när jag hörde den första delen av Kenneth Kvists anförande. Nu är jag väl mera tveksam.

Anf. 18 KENNETH KVIST (v):

Fru talman! Utan att det var någon som helst rappakalja är jag inte överens med Helena Bargholtz på den punkten. Jag anser att det är bättre att ha starka *public service*-kanaler och att vi ska slå vakt om och utveckla dem. De får också, om vi skulle få en markbunden digital-TV, möjligheter att utvecklas vidare och kan kanske dra sig ifrån denna s.k. brådskans diktatur, som det ofta är i många samtalsprogram i TV.

Sedan är det klart att traditionerna är olika i olika länder. Det finns naturligtvis exempel på länder där man har lyckats kringgå detta bättre eller sämre. Jag tror att man ska söka sig till ett mer reflexivt och djuplodande offentligt samtal. Det är viktigt att det finns i våra medier, om det är vi överens. Däremot tror jag att vägen till mångfald är att vi har starka, breda *public service*-kanaler.

Anf. 19 HELENA BARGHOLTZ (fp):

Fru talman! Jag tycker faktiskt att Kenneth Kvist har en mycket statisk och nästan gammalmodig syn på medierna när han talar om *public service*-kanaler.

Det finns ju nu, som jag framhöll i mitt inledningsanförande, flera nya typer av ställen där man kan ha någon typ av TV-program, inte minst på datorer. Själv lägger jag på min egen hemsida ut en liten video i TV-liknande form. Nu kanske det inte kan klassas som *public service*, men tanken är att man ska kunna få använda pengar ur *public service*-

fonderna för att göra *public service*-program i alla möjliga olika medier. Det är det som är så fint med vårt förslag.

Det är synd. Jag tror att Kenneth Kvist är lite efter sin tid och framför allt inte har en tillräcklig känsla för att det kommer en massa nya medier.

Anf. 20 KENNETH KVIST (v):

Fru talman! Vi ska nog inte diskutera vem som är efter eller före sin tid. Jag vet också att *public service* satsar oerhört på att ha en kombination av detta. Jag tror inte på systemet med fonder, privata kanaler. Då får man ändå en sorts ägt monopol över medieföretagandet. Jag tror att det är nödvändigt med just den typ av *public service*-företag som vi har, och de bör stärkas.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut fattades under 17 §.)

Anf. 21 TALMANNEN:

Jag kan konstatera att samtliga talare utom Kenneth Kvist underskred sin talartid, och därför höll sig konstitutionsutskottet under den totalt angivna ram som är nödvändig som underlag för vår planering.

8 § Sveriges samarbete med Internationella brottsmålsdomstolen

Föredrogs

justitieutskottets betänkande 2001/02:JuU17

Sveriges samarbete med Internationella brottsmålsdomstolen (prop. 2001/02:88).

Talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.

(Beslut fattades under 17 §.)

*Kallelser av barn
och ungdomar till
domstolssamman-
träden, m.m.*

9 § Kallelser av barn och ungdomar till domstolssammanträden, m.m.

Föredrogs

justitieutskottets betänkande 2001/02:JuU23

Kallelser av barn och ungdomar till domstolssammanträden, m.m. (prop. 2001/02:111).

Anf. 22 ANITA SIDÉN (m):

Fru talman! I dag ska vi behandla justitieutskottets betänkande 23 *Kallelser av barn och ungdomar till domstolssammanträden*. Vi moderater yrkar bifall till reservation 1 i detta ärende, en reservation där vi föreslår att föräldrar i allmänhet ska ha närvaroplikt vid förhör och huvudhandling när deras barn som är under 18 år misstänks för brott. Vi visar också på att undantag ska kunna göras om lämplighetsbedömningen så visar.

Fru talman! Det är alltid lång väntan för unga i kris. När någon som är under 18 år misstänks för brott är vuxnas stöd särskilt betydelsefullt. Och få saker förenar människor så mycket som avskyn mot våld och brott. Vi borde även vara överens om att det är viktigt med tidig reaktion mot våldshandlingar och brottslighet. Våld, brottslighet och droger har gått allt längre ned i åldrarna och är nära oss. Vem som helst kan drabbas och bli brottsoffer, och alltför ofta sägs: Det här kunde vi förutse redan på BVC. Om man tidigt kunde se – varför gjordes inget då?

Brott ska förebyggas. Barnens bästa ska komma i främsta rummet vid åtgärder som rör barn, och det är mycket viktigt att förebyggande åtgärder sätts in vad gäller alla unga, men särskilt de unga som är i riskzonen. Men vi måste också se rättsväsendet som garant för trygghet. Man ska inte behöva gå på självförsvarskurs för att få känna sig trygg.

Fru talman! Föräldrar och vårdnadshavare ska ta sitt ansvar gentemot sina barn, och barn behöver mer än väl vuxnas stöd. Även i skolan ska ungdomarna lära sig lösa problem utan att begå brott och ta till våld. Det är viktigt att barn får lära sig vad som är rätt och vad som är fel. De måste lära sig att visa respekt för varandra och andras egendom och måste, sist men inte minst, förstå att brott drabbar brottsoffren liksom brottsoffrens nära.

Varje brottsoffer som drabbas är ett mycket! Varje brott är ett för mycket, och varje brottsling är också en för mycket.

Fru talman! Brottanmälan och rättegång måste tas på allvar. Vi moderater anser att lagen tydligt bör föreskriva att föräldrar och andra vuxna som står den unge nära ska närvara både vid förhör och vid rättegång. Då medvetandegörs även de vuxna om allvaret i vad den unge gjort för brottsligt, och den vuxne kan med större förståelse ta sitt ansvar. Återfall i brott är tyvärr alltför vanligt även bland de unga.

Fru talman! Ett sätt att omsätta barnkonventionens krav i praktisk handling är att göra särskilda provningar för barnens bästa inför planering och beslut. Vi moderater föreslår att föräldrar i allmänhet ska vara skyldiga att närvara både vid förhör och vid huvudförhandling vare sig man är vårdnadshavare eller ej. Det är viktigt att få ta sitt ansvar inför sina barn och inte dömas ut på förhand. Men det finns undantag. Därför föreslår vi i vår reservation att det i domstolen ska kunna göras en lämplighetsbedömning av om båda föräldrarna ska kallas till förhör och rättegång eller ej. Allt för barnens bästa! Regeringen bör därför få i uppdrag att återkomma till riksdagen med ett lagförslag utifrån vår reservation om föräldrars närvaro vid förhör och rättegång.

Anf. 23 NALIN PEKGUL (s):

Fru talman! Jag vet av egen erfarenhet att de allra flesta föräldrar tar ansvar för sina barn och ställer upp om det går snett för barnen. Att så är fallet visar också propositionen. Men barn har ofta ett större nätverk av vuxna omkring sig. Det kan vara far- och morföräldrar, äldre syskon, kusiner, fosterföräldrar eller lärare. Hela detta engagemang som finns kring barnet ska samhället ta vara på. Därför är det glädjande att regeringen i sin proposition tar fasta på det.

Fru talman! Om en ung människa hamnar i en svår situation är det inte självklart att det bara är föräldrarna som kan ge det bästa stödet. Det

är klumpigt myndighetsutövande att, som Moderaterna, utgå ifrån att det alltid är föräldrarna som är närmast barnet och ställa upp rigida regler.

Därmed yrkar jag bifall till förslaget i utskottsbetänkandet och hoppas att talmannen är nöjd med mitt korta anförande.

Anf. 24 ANITA SIDÉN (m):

Fru talman! Då ska jag försöka vara kortfattad i min fråga.

Vuxnas roll är mycket betydelsefull för att ge stöd till barn och ungdomar. Det är vi överens om. Ibland kan även vuxna behöva stöd, och bör också få det, i sin fostrarroll. Det betyder inte att föräldrar ska dömas ut och inte få vara med och ta sitt ansvar när barn kommit i svårigheter. Föräldrar är föräldrar. Det är vi väl överens om.

Barnets bästa ska alltid stå i fokus, och det är viktigt att föräldrar, vårdnadshavare och andra vuxna som står de misstänkta nära så långt som det bedöms möjligt ska vara skyldiga att komma till förhör och rättegång för att axla sitt ansvar. Vi pekar på att det kan finnas undantag. Därför anser vi moderater att domstolen ska kunna göra en bedömning av föräldradeltagandet utifrån resultatet av personbedömningen. Men hur risiga föräldrar än kan vara är de ju barnens föräldrar. Det ska mycket till för att föräldrar inte ska duga inför sina barn. Det finns inga föräldrar som vill att deras barn ska fortsätta att begå brott.

Hur tror Nalin Pekgul att barnen ser på sina föräldrar i fortsättningen om de vuxna utesluts från rättegången?

Anf. 25 NALIN PEKGUL (s):

Fru talman! Jag tror faktiskt att vi är överens om att de allra flesta föräldrar vill gärna vara med sina barn när det har gått snett. Det är ingen som tvivlar på det. Men det kan finnas situationer där det har skurit sig totalt mellan barnet och föräldrarna, och då är inte domstolen den bästa platsen att börja bygga upp den relationen. Det kanske är mycket bättre med en faster eller en moster som är med.

Anf. 26 ANITA SIDÉN (m):

Fru talman! Jag med mina erfarenheter från min egen skola och utifrån de ungdomarnas livssituation vill jag understryka vikten av att föräldrar görs delaktiga i vad som rör barnen. Därför tycker jag och mitt parti att föräldrarna i allmänhet borde vara skyldiga att närvara vid rättegången oavsett om de är vårdnadshavare eller ej. Föräldrar är föräldrar även om de inte har vårdnaden. För barnens bästa lämnar vi dörren öppen så att undantag kan göras från skyldigheten att närvara. Det är bra om föräldrar och barn kan ha kontakt i framtiden, och det är viktigt att barn och ungdomar uppfattar att föräldrarna och nära vuxna ställer upp. Ju fler som bedöms kunna ge stöd, desto bättre skyddsnät får vi. Föräldrars förmåga provas ju i det här fallet. Vem som är ens förälder sitter djupt inne i ett barn. Att föräldrar inte får delta kan faktiskt kännas som att bli övergiven. Har jag skaffat ett barn är det inte frivilligt att vara förälder.

Jag måste fråga Nalin Pekgul: Om en domstol gör denna bedömning, ska inte föräldrarna ställa upp då?

Anf. 27 NALIN PEKGUL (s):

Fru talman! Som jag sade i mitt förra inlägg är jag säker på att de allra flesta föräldrar självmant kommer och ställer upp för sina barn. Det är ingen som ska pröva ut vilka föräldrar som passar och inte. Det är självklart.

Men jag tror inte på närvaroplikt, och det av två skäl. För det första kan det vara en inflammerad stämning mellan barnet och föräldrarna. Återigen är inte domstolen den bästa platsen för att bygga upp den relationen. För det andra kan föräldrar ha missbruksproblem eller andra problem som nästan gör det olämpligt för barnet att de deltar.

Jag tycker att Anita Sidén ska fundera på vilket som är det bästa för barnet. Jag säger att det bästa för barnet är de personer som är mest lämpliga för barnet. Självklart anser både Anita Sidén och jag att det egentligen är föräldrarna som ska vara där. Men det kan finnas situationer där inte föräldrar ska vara där, och då ska inte vi tvinga dem till det.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut fattades under 17 §.)

10 § Stabiliserings- och associeringsavtalet mellan Europeiska gemenskaperna och deras medlemsstater och f.d. jugoslaviska republiken Makedonien

Föredrogs

utrikesutskottets betänkande 2001/02:UU14

Stabiliserings- och associeringsavtalet mellan Europeiska gemenskaperna och deras medlemsstater och f.d. jugoslaviska republiken Makedonien (prop. 2001/02:156).

Talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.

(Beslut fattades under 17 §.)

11 § Behandling av ofrivillig barnlöshet

Föredrogs

socialutskottets betänkande 2001/02:SoU16

Behandling av ofrivillig barnlöshet (prop. 2001/02:89).

Anf. 28 HANS HJORTZBERG-NORDLUND (m):

Fru talman! Ca 10 % av alla äktenskap är barnlösa. Detta utgör ofta en källa till stora personliga problem för dem som drabbas. Denna fråga kan dock lösas på flera olika sätt.

Tidigare var den enda vägen adoption. Numera är dock tillgången på adoptionsbarn från Sverige mycket begränsad. Adoption från utlandet kostar stora pengar och medför etiska problem, vilket tydligt framkommit i de debatter som förts och som fortfarande är aktuella.

Sedan några decennier står också *in vitro*-fertilisering till buds. Vanligen insemineras sperma från mannen i den kvinnliga mottagaren, men

Prot. 2001/02:102

25 april

*Kallelser av barn
och ungdomar till
domstolssamman-
träden, m.m.*

*Behandling av
ofrivillig barnlöshet*

ibland sker befruktningen utanför kvinnans kropp och då kallas det *in vitro*-fertilisering.

I dag kan vi också diskutera ytterligare ett sätt, nämligen donation av sperma eller ägg från en tredje person. Vi får då en hel rad moralisk-etiska och även legala problem.

Detta är ju en medicinsk behandling som inte i första hand avser att rädda liv, vilket medför att vi får en prioriteringsdiskussion. Dessutom uppkommer frågan vem som ska betala. Varje landsting kan självt bestämma hur man vill ha det. I vissa landsting får man bara göra ett enda försök med *in vitro*-fertilisering, i andra landsting flera. Eftersom det finns problem med fertilisering av äggen behövs det ofta flera försök. Tvillingfödslar, som tidigare var vanliga, kan undvikas genom att man bara inplanterar ett enda ägg. Även privata fertilitetskliniker har förekommit. Då får man själv betala för den ganska dyra behandlingen.

Köbildningar i sådan här verksamhet är regel. Då kvinnans maximala ålder för fertilisering är begränsad kan man överskrida denna innan man kommer fram i köordningen. De flesta kliniker vill inte heller använda de här metoderna på alltför gamla kvinnor.

Det vi ska diskutera här i dag är frågan om donerad sperma eller donerade ägg. Man föreslår i propositionen att endast endera, antingen sperma eller ägg, får doneras. Likaså föreslår man att ingreppen vid donation ska få göras bara vid universitetskliniker. Härigenom skapar man självfallet än längre köer och än skarpare prioriteringsdiskussioner.

I längden blir det helt oacceptabelt att begränsa åtgärderna till bara universiteten. Teknikerna vid *in vitro*-fertilisering är väl kända och kan väl utföras på länssjukhus. Man har emellertid sett vissa skador på barnen vid äggdonationer, och därför vill man hålla detta inom universitetsmiljön där möjligheterna att studera vad som egentligen händer är större. I längden torde det dock vara omöjligt att begränsa detta på det här sättet. Ingreppen måste tillåtas även på länssjukhus.

Ett krav på att insemineringen också ska kunna ske på högklassiga privata kliniker avvisas av utskottsmajoriteten, som liksom propositionen använder begreppet offentligt finansierade sjukhus. Några tungt vägande skäl för denna begränsning till landstingens kliniker finns naturligtvis inte. Allmänna och privata kliniker ska behandlas på lika villkor. Vi förutsätter att regeringen så småningom återkommer i denna fråga.

För övrigt delar vi regeringens synpunkter att givaren ska vara myndig och ha lämnat skriftligt samtycke. Läkaren får ett ansvar att pröva om givaren är lämplig. Tills vidare gäller detta enbart *en* utomstående givare, antingen en ägg- eller en spermadonation. Det är möjligt att framtida erfarenheter kan göra det möjligt med både ägg- och spermagivare, men tills vidare bör man hålla på att endast en givare är tillåten. S.k. surrogatmammor bör inte alls tillåtas.

Det föreslås också en bestämmelse i föräldrabalken om att en kvinna som föder ett barn som tillkommit genom ett ägg från en annan kvinna ska betraktas som barnets mor. Om en man har samtyckt till motsvarande befruktning utanför makans kropp av ett ägg från en annan kvinna ska han anses som barnets far. I detta instämmer vi helt och hållet.

Fru talman! Jag ska också vara kortfattad i dag och avslutar därför här. Jag instämmer i båda våra reservationer men yrkar för tids vinnande bifall endast till reservation 2 under punkt 3.

Anf. 29 CHATRINE PÅLSSON (kd):

Fru talman! Som många av de medicinsk-etiska frågorna är den här frågan svår och komplicerad. Den fordrar en ordentlig analys och ett ordentligt genomtänkande för att vi ska komma till ett beslut.

Jag vill inleda med att säga att för varje par som inte kan få biologiska barn är det naturligtvis en stor och svår smärta när man önskar att bli förälder, vilket de allra flesta gör. Det är en av de allra starkaste önskingar vi har.

Men det finns alltid ett ”men”, och här är det barnperspektivet. I FN:s barnkonvention är den bärande principen barnets bästa, dvs. att i all lagstiftning som rör barn ska barnets bästa komma i främsta rummet. Vi som kristdemokrater anser att det är tveksamt om assisterad befruktning med donerade könsceller ligger i linje med barnets bästa.

Frågan om äggdonation har varit föremål för diskussion under flera år. Men när det gäller om detta ligger i linje med barnets bästa eller inte gör vi olika tolkningar.

Jag kan i alla fall konstatera att Barnombudsmannen, Rädda Barnen och Vårdförbundet, för att ta tre exempel, är utomordentligt skeptiska till att tillåta äggdonation därför att de, som jag tror, har barnets bästa för ögonen. Också juridiska fakulteten i Uppsala är utomordentligt tveksam och vill inte acceptera det här om man inte kan garantera att barnet får veta sitt ursprung. Även Socialstyrelsen kräver garantier för detta. Det finns alltså mycket tveksamhet och stor vanda inför ett sådant här beslut.

Det kom en rapport för ett par år sedan där man kunde se att det bland de barn som hade fötts efter givarinsemination var många som inte hade fått veta sitt ursprung.

Fru talman! Jag tycker att det här är så viktiga frågor att man måste ha ett ordentligt underbyggt argument för att acceptera en ny lag när det gäller den här sortens konstgjord befruktning. När barnet väl är fött och det uppnår en mognad ska det kunna ta reda på sitt ursprung. Men har man aldrig fått veta att man har kommit till på det här sättet är det lite svårt att gå och fråga om sitt ursprung.

Det kan också skapa problem senare i livet, kanske med nya släktingar eller att man vill hitta sin biologiska mamma. Det kan bli problem som man inte har tänkt över. Oavsett om man berättar för barnet om ursprunget eller ej kan det här vara som en tickande bomb. Av de skälen, och för barnets bästa, har vi som kristdemokrater alltså yrkat avslag på den här propositionen.

Jag vill avsluta med att yrka bifall till det avslagsyrkande som har formulerats i reservation 1 i betänkandet.

Anf. 30 LARS U GRANBERG (s):

Fru talman! En halv miljon människor i Sverige lider av ofrivillig barnlöshet. De flesta av oss känner säkert någon som vill men har svårt att få barn. Johanna är en av de många kvinnor som inte kan få barn. Vid 23 års ålder drabbades hon av leukemi. I dag är hon tack och lov frisk. Men den tuffa strålbehandlingen och de tunga cellgifterna har gjort henne steril.

Lena lider av Turners sjukdom. Det är en kromosomrubbing som orsakat att hon föddes steril. Både Johanna och Lena längtar intensivt efter

Prot. 2001/02:102

25 april

*Behandling av
ofrivillig barnlöshet*

att bli mammor, att få uppleva lyckan av att ge kärlek och vägledning till ett litet barn.

Genom att tillåta äggdonation i Sverige kan vi öppna stängda dörrar för dem och andra ofrivilligt barnlösa.

I dag är det som bekant tillåtet att donera sperma, men inte ägg. Det är både ologiskt och könsdiskriminerande. Sterila kvinnor tvingas vända sig till kliniker i Finland, Storbritannien och Danmark, där äggdonationer är tillåtna. Att sätta sitt hopp till behandling utomlands är inte bara dyrt utan även stressande och psykiskt jobbigt.

Fru talman! Regeringens proposition *Behandling av ofrivillig barnlöshet*, som vi debatterar här i dag, har samtliga partier i socialutskottet utom Kristdemokraterna ställt sig bakom.

Kristdemokraterna anser att befruktning utanför kvinnans kropp inte ska tillåtas. Man menar bl.a. att barn som kommit till efter donation kan få problem under uppväxttiden eller att det kan uppstå komplicerade relationer mellan donatorn och barnet, mellan barn, föräldrar och syskon, mellan man och hustru.

Till Kristdemokraterna vill jag säga: Självklart har vi barnets bästa för ögonen i den här frågan. Barn är oskyldiga. De kan inte råda över hur eller att de blivit till. Men när kristdemokraterna uttrycker förfäran inför de möjligheter som öppnar sig genom äggdonation låter det som om det vore djupt omoraliskt och anstötligt.

Kristdemokraternas syn går dock stick i stäv med gängse uppfattning bland människor. Var sjätte kvinna kan t.ex. tänka sig att donera ägg om det blir tillåtet. Hälften av männen säger att de tänker stödja sin partner om hon vill bli äggdonator. Det visar en färsk enkätundersökning som gjorts av Institutionen för kvinnors och barns hälsa vid Akademiska sjukhuset i Uppsala.

Donerade ägg eller spermier är sannerligen inga slit-och-släng-varor. Kristdemokraterna vet mycket väl att innan befruktning sker utanför kroppen ska en särskild prövning göras av både blivande föräldrar och donator. Behandling kan bara bli aktuell om barnet kan garanteras goda uppväxtförhållanden.

Barns intressen ska beaktas vid alla typer av behandling av ofrivillig barnlöshet. Barn som fötts efter en konstgjord befruktning får givetvis inte utsättas för större risker än andra barn. Det är utifrån detta som både utskottsmajoriteten och propositionen betonar samhällets ansvar för att se till att alla metoder är etiskt riktiga.

Det betyder att de metoder som finns nu ska följas upp även i framtiden. Nya behandlingar får inte införas utan att risker ur barnets perspektiv övervägts noga. Resultat av IVF-teknik och barns psykosociala förhållanden ska följas upp. Givare av ägg och spermier ska informeras om vilka följder en donation kan få.

Vi är säkert alla rörande överens om att barn har rätt att grunda sitt liv på sanningen om sitt etniska ursprung. Allt annat vore otänkbart och ett kränkande av barnets integritet. Det är betydelsefullt att föräldrarna känner och vill berätta för barnet hur det blivit till.

Därför är det en angelägen uppgift för Socialstyrelsen att medverka till att rutiner och metoder utvecklas så att de blivande föräldrarna får råd och hjälp med hur de på ett bra sätt kan förklara och berätta för sitt barn.

Par som lider av ofrivillig barnlöshet åker kanske känslomässig berg- och dalbana. Vissa perioder går det bra, medan andra känns svårare. Regeringen betonar därför att de här paren ska erbjudas att bearbeta eventuella kriser, särskilt i de fall där det kan bli aktuellt att använda ägg eller spermier från utomstående. Professionellt stöd ska alltså ingå i utredningen innan behandling av ofrivillig barnlöshet genomförs.

Fru talman! Moderaterna tar i sina reservationer 2 och 3 – men yrkar bifall bara till nr 2 – upp köerna och problematiken med universitetssjukhus.

Det är sant att möjligheten för ofrivilligt barnlösa par att få tillgång till offentligt finansierad behandling varierar mellan olika landsting. Vi anser dock att det här först och främst är en fråga för sjukvårdshuvudmännen. Men vi vill också trycka på att det är angeläget att landstingen ser över sina regler för finansiering av ofrivillig barnlöshet.

När det sedan gäller universitetssjukhusens roll vill jag bara säga att befruktning utanför kroppen inte är alldeles enkel utan ofta resurskrävande och komplicerad. Därför anser utskottsmajoriteten för närvarande att IVF-behandling med donerade ägg eller spermier endast får ges vid universitetssjukhus. Självfallet utgår vi ifrån att man följer upp verksamheten och möjligtvis inom två tre år återkommer med förslag om att utvidga möjligheten till andra sjukhus.

Till sist vill jag också ta upp surrogatmoderskap. Enligt vår och regeringens uppfattning är surrogatmoderskap inte etiskt försvarbart. Det är inte förenligt med principen om människovärde att använda en kvinnas kropp som medel för att lösa barnlöshet. Inte heller ur barnets perspektiv är det här önskvärt.

Därmed yrkar jag bifall till förslagen i betänkandet och avslag på samtliga reservationer.

Anf. 31 CHATRINE PÅLSSON (kd) replik:

Fru talman! Jag måste rätta till en sak som Lars U Granberg sade, nämligen att Kristdemokraterna skulle vara negativa till konstgjord befruktning. Vi är *inte* negativa till konstgjord befruktning när ägg och spermier kommer från paret, dvs. provrörsbefruktning. Det finns inga som helst etiska komplikationer med det sättet.

Jag uttryckte mycket tydligt i början av mitt anförande att det här är mycket svårt. Vi kan dra olika slutsatser, men jag vill fråga Lars U Granberg varför han tror att Barnombudsmannen inte har tillstyrkt förslaget, varför han tror att Rädda Barnen inte har gjort det och varför han tror att Vårdförbundet inte har gjort det. Har inte dessa tre tunga remissinstanser barnens bästa för ögonen?

Anf. 32 LARS U GRANBERG (s) replik:

Fru talman! Jag tror att de också har barnens bästa för ögonen, likväl som vi har.

Chatrine Pålsson nämnde FN:s barnkonvention i sitt huvudanförande. Hon tog då upp att konventionen ser till barnens bästa, och det är anledningen till att man yrkar avslag på propositionen.

År 1994 fick Statens medicinsk-etiska råd i uppdrag av Socialdepartementet att göra en översyn av vissa frågor om befruktning utanför kroppen. I rapporten *Assisterad befruktning* från 1995 föreslås bl.a. att

IVF-behandling ska få utföras med kvinnans egna ägg och donerade spermier eller med donerade ägg och mannens spermier.

Här anser utskottsmajoriteten och regeringen att rådet grundat sina bedömningar på uppfattningen om alla människors lika värde och en humanistisk människosyn. De etiska principer som har varit vägledande är respekten för självbestämmande och integritet, principen om att minska lidande, godhetsprincipen samt rättvisepincipen.

Genom att se på den handläggningen är det självklart att vi har barnens bästa för ögonen. Jag förstår inte att Kristdemokraterna kan tro något annat.

Jag sade i mitt huvudanförande att donerade ägg eller spermier sannoligen inte är någon slit-och-släng-vara. Kristdemokraterna vet mycket väl att innan en befruktning sker utanför kroppen ska en särskild prövning göras av både den blivande föräldern och donatorn. Behandling kan bli aktuell bara om barnet kan garanteras goda uppväxtförhållanden. Jag tycker att det är en tillräcklig garanti för att vi ser till barnperspektivet.

Anf. 33 CHATRINE PÅLSSON (kd) replik:

Fru talman! Jag konstaterar att Lars Granberg inte svarade på mina tre frågor. Jag förstår att det är svårt att ha något svar.

FN:s barnkonvention genomsyras av något som kallas för försiktighetsprincipen. Det är den som jag har försökt att hävda av olika skäl. Jag tror att framtiden kommer att utvisa att det är viktigt att grundligt se vad som är barns bästa. Tyvärr har vi sett att regeringen lägger fram olika förslag där experterna inom barnområdet tycker en sak men regeringen föreslår något annat. Det ansvaret får regeringen ta.

Anf. 34 LARS U GRANBERG (s) replik:

Fru talman! Det ansvaret tror jag att vi kommer att klara av att ta.

De kvinnor och män som vill bli mamma och pappa är själva kapabla att bedöma om de har möjlighet att ge ett barn goda uppväxtvillkor.

Barn som blir till genom donation är efterlängtade.

Chatrine Pålsson menade på att jag inte svarade på frågorna. Jag försökte i min förra replik att ge en bild av hur vi har satt upp staket för att noggrant se saker ur barns perspektiv. Det sker en rigorös kontroll av donator och en rigorös kontroll av förälder, och denna kontroll ska godkännas och sedan innebära en garanti för barnets uppväxtmöjligheter. Det bästa är att i mångt och mycket vill dessa kvinnor och män inte bli något annat än mamma och pappa.

Anf. 35 ROLF OLSSON (v):

Fru talman! Vi debatterar i dag betänkande SoU16 om behandling av ofrivillig barnlöshet. Det är ett betänkande som bygger på en proposition som har utformats i samarbete mellan regeringen, Vänsterpartiet och Miljöpartiet.

Ofrivillig barnlöshet är och har varit ett mycket stort socialt och medicinskt problem för många människor. Det är dock samtidigt ett glädjande faktum att betydande medicinska framsteg har gjorts på området under senare årtionden och att många människor har fått en behandling som har möjliggjort för dem att bli föräldrar. Dessa medicinska framsteg, t.ex. *in vitro*-fertilisering, dvs. s.k. provrörsbefruktning, har betytt mycket

positivt för många av de människor som har behandlats. Den medicinska utvecklingen på området ställer dock också krav på noggranna etiska överväganden. Det gäller inte minst det blivande barnets intressen som måste beaktas. Dessa barn ska inte utsättas för större risker eller påfrestringar än andra barn. Som ett led i denna strävan finns bestämmelser i § 5 i nuvarande lagstiftning om att befruktning utanför kroppen med donerade könsceller alltid ska föregås av en särskild prövning. Läkaren ska därvid göra en allsidig lämplighetsprövning.

Den lag som jag hänvisar till och som reglerar *in vitro*-fertilisering antogs 1988. Huvudförslaget i det nu föreliggande betänkandet innebär alltså att lagen utvidgas till att gälla befruktning utanför kroppen, så att även provrörsbefruktning med ägg eller spermier som kommer från andra än paret som genomgår behandling blir tillåten. Statens medicinsk-etiska råd, som avgav rapport i ärendet redan 1995, var positiv till sådan behandling med befruktning utanför kvinnans kropp där antingen spermier eller ägg kommer från utomstående. Det utgör grunden för förslaget i betänkandet. Det är tydligt i förslaget att det inte får vara både ägg och spermier från utomstående. Det ska alltså fortfarande finnas ett genetiskt samband. Det är ett av de bärande förslagen i propositionen och betänkandet. En förutsättning för Statens medicinsk-etiska råd var barnets rätt att få kännedom om sitt ursprung. Det är också en grundförutsättning i föreliggande betänkande.

Som en viktig övergripande hållning på området är förslagen och skrivningarna i betänkandet att Socialstyrelsen noga följer utvecklingen på området, inte minst utifrån barnperspektivet, och redovisar resultaten. Här finns viktiga etiska aspekter att följa och ta hänsyn till. Dessutom är det naturligtvis viktigt att noggrant följa forskning och utveckling på området. Vi har möjlighet att fortsätta att diskutera och återkomma till frågan.

Eftersom det förutsatts att den föreslagna verksamheten med äggdonation eller donation av spermier ska följas upp synnerligen noggrant anser Vänsterpartiet att det är relevant att behandlingen sker vid universitetssjukhus. Medicinsk kompetens och forskning inom andra specialiteter än gynekologi och obstetrik kan vara mycket aktuellt. Man öppnar i betänkandet för möjligheten att inom några år när erforderliga erfarenheter vunnits vidga möjligheterna till att ge behandling också vid andra sjukhus.

Fru talman! Jag yrkar med detta bifall till förslaget i betänkande SoU16 *Behandling av ofrivillig barnlöshet*.

Anf. 36 KENNETH JOHANSSON (c):

Fru talman! I betänkandet *Behandling av ofrivillig barnlöshet* tar man upp mycket viktiga frågor som innehåller många dimensioner. Jag vill mycket kort deklarerat att Centerpartiet ställer sig fullt ut bakom betänkandet. Det gäller en utvidgning av lagen så att även provrörsbefruktning med ägg eller spermier som kommer från andra än paret som genomgår behandling blir tillåten, med reservationen att inte både ägg och spermier kommer från utomstående.

Vi står även bakom att behandlingen ska få utföras enbart vid universitetssjukhus efter särskild prövning och bakom förslagen om barns rätt att få kännedom om sitt genetiska ursprung. Likaså står vi bakom föreslagna definitioner som införs i föräldrabalken.

Jag tycker att frågan har beretts väl, inte minst i det grundarbete och förslag som kommer från Statens medicinsk-etiska råd.

Flera motionärer, bl.a. från Centerpartiet, har aktualiserat frågor kring IVF-behandlingar. Det gäller synpunkter på antalet behandlingar som par har möjlighet till. Det gäller väntetider och avgifter. Jag kan ha förståelse för dessa synpunkter och även andra motionärers synpunkter på dessa frågor. Dock är det, som utskottet också anför, i första hand en fråga för sjukvårdshuvudmännen. Regioner och landsting, gärna i samverkan, har att lösa frågan. Det är min och Centerpartiets uppfattning.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag i dess helhet.

Anf. 37 KERSTIN HEINEMANN (fp):

Fru talman! Folkpartiet liberalerna står bakom detta betänkande.

Det är många par som är ofrivilligt barnlösa i Sverige, och de mår ofta väldigt dåligt. Man provar många olika metoder för att försöka få ett barn. I dag måste man söka sig utomlands för att få en äggdonation.

Vi tycker att det är bra att vi nu har detta betänkande, som öppnar dessa möjligheter. Jag tycker också att det är bra att det i betänkandet och propositionen finns en massa olika regler som tar till vara båda föräldrarnas problem – det är säkert inte lätt att fatta beslutet att ta en utomstående givare för att få ett eget barn. Här finns mycket som kommer att hjälpa föräldrarna att ta detta beslut. Det kanske i vissa fall hjälper dem att inte ta beslutet – det kan också bli följden av en sådan här rådgivning.

Det är bra att vi får ett klagörande när det gäller vem som är mor och far till barnet. Därför välkomnar vi den ändring i föräldrabalken som finns med. Det här är naturligtvis någonting som är oerhört viktigt för barnet, och att vi inte ska ha någon diskussion om det här i framtiden. Vi har redan haft en diskussion och en rättegång, där vi såg att det fanns brister i den tidigare föräldrabalken. Det är också viktigt att barnen har rätt att få reda på vem som är givare.

Det som jag fortfarande tycker är något av ett litet problem är de olika regler som gäller ute i landstingen när det gäller finansiering av behandlingen av ofrivilligt barnlösa. Man kanske är på samma klinik men kommer från olika landsting och har olika förutsättningar. Det är en sak som vi i riksdagen inte ska besluta om, utan det ska sjukvårdshuvudmännen göra. Men jag tror att det är angeläget att det uppmärksammas att det står skrivet i betänkandet och också i propositionen.

Vi vädjar inte, men vi uppmanar landstingen att ta sig en funderare på detta för att riktlinjerna ska bli lika. Det är olyckligt att det ska vara beroende av var man bor i landet vilka möjligheter man har att få hjälp mot en ofrivillig barnlöshet.

Fru talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag.
(forts. 13 §)

Kammaren beslutade kl. 13.55 på förslag av talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 14.00 då frågestunden skulle börja.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 14.00.

12 § Frågestund*Frågestund*

Anf. 38 ANDRE VICE TALMANNEN:

Välkomna till veckans frågestund. I denna frågestund kommer följande statsråd att delta: vice statsminister Lena Hjelm-Wallén, jordbruksminister Margareta Winberg, försvarsminister Björn von Sydow, socialminister Lars Engqvist och statsrådet Lars-Erik Lövdén. Vice statsministern besvarar såväl allmänpolitiska frågor som frågor inom sitt eget ansvarsområde. Frågor till övriga statsråd förutsätts beröra deras ansvarsområde inom regeringen.

Då tar vi första frågan.

Resurser till Livsmedelsverket

Anf. 39 ESKIL ERLANDSSON (c):

Fru talman! Vi har i Europa under de senaste åren talat mycket om livsmedelssäkerhet. Det har ansetts vara en högt prioriterad fråga och ska väl så vara. Trots detta har vi under senare år fått en mängd larm om att denna säkerhet inte är så hög som vi förväntar oss att den ska vara. En del substanser som inte borde finnas i våra livsmedel har funnits där. Nu senast kom det larm om akrylamid.

I Sverige är det Livsmedelsverket som har ansvar för att förmedla kunskap såväl till konsumenter som till producenter. Man har uppmärksammat flera av dessa saker och säger sig lida brist på medel för att kunna förmedla den kunskap och ge den information som vi konsumenter och producenterna behöver för att kunna göra rätt val när det gäller det vi äter. Senast i februari anhöll man om 20 miljoner extra.

Hur avser jordbruksministern att hantera denna fråga?

Anf. 40 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s):

Fru talman! Det är alldeles riktigt att det har kommit många larm både i Sverige – senast i veckan – och i många andra EU-länder. Samtidigt är det viktigt att konstatera – det är inte jag som politiker som konstaterar det, utan jag förmedlar bara vad forskarna säger – att vi aldrig har haft så säker mat vare sig i Sverige eller inom EU i övrigt som vi har i dag. Jag tycker att det är viktigt att säga det i den diskussion som just nu förs.

Ingenting är så bra att det inte kan bli bättre. Därför arbetar vi både inom EU och i Sverige med att förbättra säkerheten när det gäller vår

mat. Vi arbetar i EU med en särskild gemensam sammanhållen livsmedelslag. Vi arbetar med att få ett livsmedelsverk på EU-nivå. Det är för övrigt ett svenskt initiativ. Vi arbetar med att utveckla Livsmedelsverket i Sverige och dess olika grenar.

Anf. 41 ESKIL ERLANDSSON (c):

Fru talman! Det är bara att hålla med jordbruksministern om att vi förmodligen aldrig har haft så säker mat som vi har just nu. Trots detta kan det säkert bli bättre, som jordbruksministern säger.

Men faktum kvarstår. Ansvarig myndighet behöver ökade resurser för att kunna förmedla informationen till oss konsumenter och självfallet också till producenterna av maten. I februari anhöll Livsmedelsverket om 20 miljoner extra för att kunna förmedla kunskap. Hur hanterar regeringen denna hemställan? Dessa 20 miljoner behöver man för innevarande år. Jag kan inte finna någonting om det i tilläggsbudgeten.

Anf. 42 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s):

Fru talman! Två saker skulle jag vilja säga som svar på frågan.

För det första kommer Livsmedelsverket att få mera pengar för en alldeles speciell sak, nämligen en kostvaneundersökning som riktar sig till barn och ungdomar. Vi vet för lite om vad barn och unga äter. När vi inte vet kan vi heller inte utforma bra råd.

För det andra avser några ministrar – socialministern, båda miljöministrarna och jag själv – att kalla till oss Livsmedelsverket, forskarna, branschen, industrin och handeln för att diskutera denna fråga. Vilken ytterligare forskning behövs? Hur kan handeln och framför allt industrin agera? Kan vi få ned akrylamidnivån genom annorlunda alternativa processer i industrin? Kan vi råda människor i hemmen att laga maten på ett annat sätt? Det kommer vi att göra inom de närmaste två veckorna.

För Livsmedelsverkets del handlar det just nu om pengar till kostvaneundersökningen.

Cancerplan

Anf. 43 ELISABETH FLEETWOOD (m):

Fru talman! Jag ska be att få rikta en fråga till socialministern. Två år i följd har jag tillsammans med kolleger motionerat om en utredning av en ny cancerplan. Våra frågeställningar har bl.a. varit följande. Hur ska den högspecialiserade vården organiseras? Hur ska utbildningen av onkologer förbättras? Hur ska effektiv cancerprevention kunna ske?

Både 2001 och 2002 har majoriteten i utskottet avstyrkt våra förslag. Senast häromdagen – den 18 april – justerades betänkandet, och man avstyrkte vår motion igen.

Sedan dess har såväl statsministern som socialministern i medierna hävdad behovet av en cancerplan. Socialministern har också träffat representanter för Stockholms landsting.

Flera andra länder – Norge, Danmark och England – har redan på gång utredningar om cancerplaner.

Mina två frågor är således följande. Kan vi lita på att en utredning om cancerplan kommer till stånd efter det att man så sent som den 18 april

sade nej här i riksdagen, på samma sätt som man gjorde förra året? Kommer det att gå på samma sätt som med vårdgarantin, som Socialdemokraterna avstyrkt tio gånger i sträck men som man själv kommer med ett nytt förslag om?

Prot. 2001/02:102

25 april

Frågestund

Anf. 44 Socialminister LARS ENGQVIST (s):

Fru talman! Den svenska sjukvården bygger på en mycket förnuftig princip, nämligen ett decentraliserat ansvar för hela vården. Sjukvårdshuvudmännen – det är i huvudsak landstingen – svarar för att organisera vården.

Då och då har det rests krav på att staten ska ingripa med särskilda planer för särskilda diagnoser. Det är egentligen ett principiellt avsteg från den ordning som vi har och som hittills har varit framgångsrik.

Emellertid har kravet rests inte bara från cancerläkarna och Cancerfonden när det gäller cancerfrågan, utan också från fetmaforskare och fetmaläkare när det gäller fetmabehandling. Man diskuterar det också på andra områden.

Vi har från regeringens sida sagt att vi är intresserade av att utreda frågan om behovet av särskilda planer. Den utredning som vi nu arbetar med direktiv för skulle se på hur den framtida högspecialiserade sjukvården ska se ut framöver inte minst ur ett internationellt perspektiv. Vi kommer att få nya utmaningar när det gäller den svenska sjukvårdens bidrag till en hög europeisk standard. Vi kommer också att utreda frågan om vi ska arbeta med denna typ av särskilda planer exempelvis för cancer vården.

Svaret är inte alldeles givet, men vi tänker utreda frågan för att kunna ge lite mer material än det som ni hittills har kunnat redovisa i diskussionen.

Anf. 45 ELISABETH FLEETWOOD (m):

Fru talman! Det är väldigt bra att man utreder frågan, men det var inte det jag frågade om.

Socialdemokraterna och andra avstyrkte förslaget den 18 april, men sedan gick statsministern och socialministern ut och sade att vi ska ha en cancerplan. Det rimmar illa.

Socialministern kommer nu med beskrivningar av vad som ska ske. Jag tycker att det är bra. Det är det vi har begärt, men Socialdemokraterna med stödpartier har avstyrkt förslaget.

Ska socialdemokraterna i utskottet ändra sig nu och gå med på detta? De har justerat betänkandet den 18 april. Hur ska man klara det här inom socialdemokratin?

Anf. 46 Socialminister LARS ENGQVIST (s):

Fru talman! Jag behöver knappast upplysa Elisabeth Fleetwood om att man inte får någon sjukvård utan pengar. Problemet såväl när det gäller den högspecialiserade vården som frågan om en cancerplan är att man måste bygga upp verksamheterna med en försäkran om resurser för sjukvårdens utveckling.

Om jag hade varit riksdagsledamot hade jag inte heller bifallit de förslag som har kommit förrän vi hade fått frågan: Vilken roll kommer dessa cancerplaner att spela för den svenska sjukvården? Detta accepterar

också cancerläkarna. Vi har diskuterat detta med Cancerfonden som anser att vi ska göra en utredning för att se vad det betyder också när det gäller resurserna.

Vi brukar ta ansvar också för den ekonomiska sidan av sjukvårdens utveckling. Därför kan vi gott börja ett arbete och studera vilken roll den här typen av planer ska ha. När vi har klarat finansieringen kanske Elisabeth Fleetwood kan rösta på våra förslag.

Hushållsnära tjänster

Anf. 47 ULF NILSSON (fp):

Fru talman! Jag skulle vilja ställa en fråga till vice statsminister Lena Hjelm-Wallén.

Jag såg för några dagar sedan TV-programmet Agenda som presenterade en opinionsundersökning om hur människor ser på skattereduktion för hushållsnära tjänster. Det visade sig att 70 % var för detta. 70 % var för att svart arbete blir vitt.

Detta stärker mitt intryck att opinionen har vänt. Många människor i Sverige har i dag svårigheter att förena vardagsliv och yrkesliv. Många ser också problemet med att en stor del av arbetskraften är svart och därmed utanför trygghetssystemet.

I den här frågan är vi många i många partier som har bytt åsikt genom åren. Det har varit en process. I början var många negativa till att förbilla hushållstjänster.

Min fråga är hur Socialdemokraterna och vice statsministern ser på detta. Finns det en lösning vid att för alltid säga nej eller är ni beredda att diskutera någon form av underlättning för hjälp i hemmet?

Anf. 48 Vice statsminister LENA HJELM-WALLÉN (s):

Fru talman! Först och främst ska man vara glad att folk tycker att det är bättre med vitt arbete än svart. Det är förvisso inte minst de som arbetar i hemmen som kan vara väldigt nära sina arbetsgivare och vara utsatta på olika sätt. Det är då väldigt viktigt att man har ett arbete som hanteras på normalt sätt – så att man får försäkringssystemet klarlagt osv. – och att man inte bara tittar på nettolönen.

Om vi har pengar för att stödja någon grupp med hjälp i hemmen är det nog inte i första hand dem som Ulf Nilsson talar om som jag skulle vilja stödja. Det handlar i så fall om många äldre som kan behöva olika former av hjälp och omvårdnad. Där tycker jag att vi skulle kunna lägga mera pengar, och vi behöver lägga mera pengar där. Låt oss satsa på det i stället för att låta redan ganska rika människor göra avdrag för den typ av tjänster som brukar diskuteras.

Anf. 49 ULF NILSSON (fp):

Fru talman! Vice statsministern och jag är överens om att det är viktigt att alla arbeten finns inom trygghetssystemet. Men jag tycker att det är synd att Socialdemokraterna inte ens är öppna för en diskussion i den här frågan.

Vi kan se en mängd nya problem som är relaterade till de senaste 20–30 årens utveckling av familj och arbete. Det gäller massökningen av

sjukskrivningar som hänger samman med stress och utbrändhet. Tidigare betraktades dessa kanske lite grann som överklassjukdomar, men de drabbar i dag många människor. I jämställdhetsfrågan har många grupper tyvärr fortfarande inställningen att eftersom kvinnan föder barn har hon en särskild begåvning för att också städa och bära tunga matkassar. Vi har mammor och pappor som lider av att de inte har tillräcklig kontakt med sina barn då båda heltidsarbetar.

Jag tycker därför att det är synd att inte vice statsministern åtminstone visar en öppning så att vi kunde föra en dialog för att se hur man skulle kunna få lite billigare hushållstjänster för många människor.

Anf. 50 Vice statsminister LENA HJELM-WALLÉN (s):

Fru talman! Jag tror inte att det någonsin kommer att handla om många människor som vill betala för att få hushållshjälp i hemmet. Där- emot måste många människor ha hushållshjälp därför att de är sjuka eller gamla. Där hjälper samhället till, och det behövs ännu mer resurser, skulle jag kunna tänka mig.

Jag menar inte att vi inte kan föra en diskussion om frågan. Det är uppenbart att framför allt kvinnorna i dag drar ett tungt lass när de i så hög grad är förvärvsarbetande. Men vi kunde börja med att vara lite mer jämställda i hemmet. Då behövde inte bara kvinnorna bära hem de tunga kassarna eller jaga dammtussar hemma.

Investeringsbidrag till hyresrätter

Anf. 51 OWE HELLBERG (v):

Fru talman! Jag har en fråga till Lars-Erik Lövdén.

Bostadsbristen blir alltmer besvärande. Ett 70-tal kommuner har en påtaglig bostadsbrist, och enligt uppgift finns i Malmö ett hundratal barn i bostadslösa familjer. De är alltså hemlösa. I Stockholm byggdes förra året 5 000 lägenheter, men det som efterfrågas är billiga hyresrätter. I hela Stockholmsområdet byggdes bara 300 hyresrätter.

Förra veckan talade ministern om en ökad satsning på det investeringsbidrag som vi tillsammans har tagit fram.

Min fråga är: Hur och när får vi se ett förslag om en ökad satsning på stödet för att kunna bygga billiga hyresrätter?

Anf. 52 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s):

Fru talman! Det är riktigt som Owe Hellberg säger att fler billiga och kvalitativt bra hyresrätter behöver byggas. Vi har i dag en brist på bostäder särskilt i tillväxtområdena och storstäderna.

Jag kan notera att det investeringsbidrag som Vänsterpartiet, Miljöpartiet och Socialdemokraterna kommit överens om för att stimulera hyresrättsproduktionen tycks bli en succé. Intresset för att söka investeringsbidraget är mycket stort. I Malmö ska man bygga 1 200 hyreslägenheter, och också i Linköping, Skövde, Göteborg och på andra håll runtom i landet byggs hyreslägenheter tack vare investeringsbidraget. Även i Stockholmsområdet börjar det så nätt röra på sig, om än väldigt försiktigt.

Jag har sagt att om efterfrågan på investeringsbidraget skulle bli så stor att medlen inte räcker till får vi i det kommande budgetarbetet pröva möjligheten att skjuta till medel. Jag ser inga sådana tendenser i dag, men om det skulle uppstå en sådan situation får vi naturligtvis pröva de förutsättningarna.

Anf. 53 OWE HELLBERG (v):

Fru talman! Jag tycker också att investeringsbidraget är bra, men det fungerar tyvärr inte där det behövs mest. I den beslutsomgång som var i mars beviljades inga medel till projekt i Stockholms stad, Göteborg eller Malmö. Produktionskostnaderna ansågs för höga för att uppfylla kriterierna. Det är säkert riktigt, men man kan också vända på det hela och säga att investeringsstödet i dessa områden är för lågt. Stora grupper av människor uteslängs från nyproduktion i våra tre storstäder, vilket i sin tur ökar segregationen.

Är det inte dags att se över konstruktionen av bidragsreglerna och samtidigt ställa större krav på de kommuner som berörs, ministern? Stockholm, Göteborg och Malmö ska vara till för alla människor.

Anf. 54 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s):

Fru talman! Både i Malmö och Göteborg planeras en hyresrättsproduktion till rimliga kostnader, och man är långt framme med projekt för att söka investeringsstödspengar. Jag är mindre orolig när det gäller att få i gång bostadsbyggandet där, dvs. att få i gång en hyresrättsproduktion för normalinkomsttagare. Däremot tycker jag att det i en del Stockholmskommuner saknas en politisk vilja.

Ett antal socialdemokratiska kommuner i Stockholmstrakten har gått samman om en gemensam upphandling när det gäller hyresrättsproduktion till rimliga kostnader inom allmännyttan. Tyvärr är intresset i andra kommuner i Stockholmsområdet relativt svagt.

Vi har i lagstiftningen tydlig markerat att kommunerna har ett bostadsförsörjningsansvar. Kommunerna måste nu svara upp till den utmaning som regeringen har riktat till dem. Vi ställer upp med investeringsbidrag, och kommunerna måste ta ett ansvar för att produktionen ska komma i gång.

Motköpsavtal vid helikopterköp

Anf. 55 HENRIK S JÄRREL (m):

Fru talman! Jag har en fråga till försvarsministern.

Den 13 september förra året beslutade regeringen om beställning av 18 medeltunga helikoptrar från NH Industries. Riktlinjerna för Försvarets materielverk har vid upphandlingen varit att man skulle göra kompensationsåtaganden, s.k. offset eller motköp, i varje fall för köpesummor som uppgår till över 100 miljoner. I helikopteraffären handlar det om ett 100-procentigt kompensationsåtagande, dvs. om en motköpsaffär.

I ett svar till mig i slutet av förra året uppgav försvarsministern att frågan var litet för tidigt väckt. Nu återkommer jag fyra månader senare och frågar: Hur har motköpsaffären landat?

Anf. 56 Försvarsminister BJÖRN VON SYDOW (s):

Fru talman! Den har landat som den skulle göra. Det finns alltså affärsavtal som svarar mot de värden det gällde.

Jag vill minnas att det föreligger kommersiell sekretess, åtminstone delvis, kring de dokument som det handlar om, så jag kan inte omedelbart ge exempel. Jag har personligen gått igenom listan för att skaffa mig en överblick, och ser ingen anledning till erinran mot det sätt som Försvarets materielverk har handlat på.

Anf. 57 HENRIK S JÄRREL (m):

Fru talman! Försvarsministern angav i sitt svar i december förra året att han utgick ifrån att Försvarets materielverk skulle kunna offentliggöra åtagandena så snart det inte fanns behov av sekretess längre.

Jag utgår ifrån att försvarsministern vidhåller den inställningen så att Försvarets materielverk så snart som möjligt gör det så att man kan se hur den här motköpsaffären ser ut.

Den militära underrättelsetjänsten har i en promemoria låtit förstå att den här affären, möjligen till följd av ett spionage – det var en svensk överste som greps av säpo – skulle ha blivit mellan 2 och 2½ miljarder dyrare. Det påståendet har försvarsministern inte accepterat i ett KU-förhör. Hur kan försvarsministern vara så säker på att spionageläckan inte kan ha fördyrat affären?

Anf. 58 Försvarsminister BJÖRN VON SYDOW (s):

Fru talman! På den första frågan från Henrik S Järrel vill jag säga att det är Materielverket som gör en sekretessprövning. Jag är inte alldeles säker på om Materielverket har ställts inför frågan och provat om det är ett offentligt eller hemligt dokument.

När det gäller den andra frågan pågår konstitutionsutskottets bedömning. Jag vill bara redovisa för det jag har uttalat där.

Till stöd för den linje som jag har redovisat gäller att redan dagarna efter det att vi fick reda på detta dokument förklarade försvarsmaktens ledning att den bedömning som finns i dokumentet inte gäller som försvarsmaktens. Överbefälhavaren har sedan fattat ett förvaltningsmässigt korrekt beslut i den meningen att han i närvaro av samtliga ledningschefer i högkvarteret har avgivit ett yttrande som har vidarebefordrats till konstitutionsutskottet där ÖB helt tar avstånd från de påståenden som gjordes i den s.k. Mustrapporten.

Gifter i maten

Anf. 59 MARIA WETTERSTRAND (mp):

Fru talman! Jag har en fråga till jordbruksministern. Den handlar också om gifter i maten. Det var jättebra att höra att regeringen ska ta tag i detta och inleda diskussioner med olika aktörer på området för att få ned halterna av akrylamider.

Det är ju inte möjligt att bedriva kampen för giftfri mat som ett enfrontskrig mot en kemikalie i taget. Det blir ogörligt i längden.

Vi i Miljöpartiet har länge varit bekymrade över kunskapsläget på kemikalieområdet. Vi är också bekymrade över den brist på strategi och

ansvarstagande som finns när det gäller just innehåll av kemikalier i maten och kopplingen till vår hälsa.

På trafikområdet har man ju satt upp en nollvision som innebär att man inte ska ha några dödade eller allvarligt skadade i trafiken. Man har satsat miljarder på trafiksäkerhetsfrämjande åtgärder.

Vi undrar: Kan ministern tänka sig att man inleder ett arbete för att få en nollvision också när det gäller dödade och skadade av gifter i maten? Det kanske inte är helt realistiskt att nå till noll, men något åt det hållet.

Anf. 60 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s):

Fru talman! När vi planerar och försöker genomföra förslag står folkhälsan alltid i centrum. Det måste den göra. Det må gälla dioxin i fisk, som vi har diskuterat tidigare, eller det gift som vi nu pratar om.

Jag delar Marias uppfattning om att det inte går att plocka ut en sak i taget. Då ser man inte helheten.

Det här är någonting som vi måste arbeta med i Sverige naturligtvis. Men till skillnad från trafikpolitiken har vi en gemensam livsmedelspolitik inom EU, så det är viktigt att man också tar upp det där. Det är ju därifrån som många av de direktiv på vilka vi lutar oss kommer.

Jag kommer att ta upp rapporten från Livsmedelsverket med mina kolleger nästa gång vi träffas. Då finns det skäl att också där – möjligen inom ramen för det nya europeiska livsmedelsverket – diskutera den strategi som Maria Wetterstrand efterfrågar.

Anf. 61 MARIA WETTERSTRAND (mp):

Fru talman! Tack så mycket! Det är intressant att ministern tar upp frågan om EU. När det gällde dioxiner i fisk var det uppenbarligen inte lika intressant att man skulle ha samma politik i alla EU-länder eftersom Sverige begärde undantag för det.

De risker man räknar med när det gäller akrylamid är upp till 4 900 cancerfall på en miljon invånare, jämfört med de gränser som WHO vanligtvis rekommenderar, nämligen ett cancerfall på en miljon invånare. Det är ganska stor skillnad.

Kommer ministern att inom EU verka för att man sätter upp gränsvärden, eller åtminstone genomför någon form av åtgärder för svartlistning av de värsta produkterna inom olika livsmedelsområden eftersom skillnaderna är så oerhört stora?

Anf. 62 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s):

Fru talman! I dag är det, såvitt jag kan bedöma, inte aktuellt att sätta gränsvärden. Det finns flera skäl till det.

Det här ämnet finns inte i råvarorna. Det bildas i en process antingen i industrin eller i våra kök. Det är litet svårt att mäta – särskilt i våra kök. Det finns också i många typer av mat.

Först måste vi ha en diskussion med forskarna, med industrin och med handeln för att se om man den vägen kan göra något för att få ned halterna. Det kommer vi att göra inom kort, som jag sade i ett tidigare inlägg.

Jag måste naturligtvis diskutera detta med mina kolleger i EU. Det här är en världsnyhet. Det är inte upptäckt tidigare. Det gör att vi kanske

Antisemitism

Frågestund

Anf. 63 ANNELIE ENOCHSON (kd):

Fru talman! Jag har en fråga till vice statsminister Lena Hjelm-Wallén.

Förra torsdagen anordnades en stillsam manifestation på Norrmalms-torg. Det var en manifestation för tolerans och mot antisemitism och islamofobi i Mellanösternkonfliktens spår.

När manifestationen precis avslutats kom ett demonstrationståg som var anordnat av palestina-grupperna. Ett 60-tal personer rusade ur tåget och gav sig på deltagarna i manifestationen, av vilka flera var överlevande från förintelsen.

De propalestinska aktörerna slog manifestationsdeltagarna och skrek ord som judesvin, döda judarna medan de brände upp plakaten och rev sönder banderollerna.

Just nu sitter ett antal av Sveriges judiska befolkning och tittar på den här frågestunden. De är rädda och känner stor oro för vad som händer i Sverige i dag när antisemitismen breder ut sig, och när krisen i Mellanöstern tas som ursäkt för att attackera judar och judiska institutioner i vårt land.

De vill höra vad vice statsministern tänker vidta för åtgärder för att de ska känna sig trygga i dagens Sverige.

Anf. 64 Vice statsminister LENA HJELM-WALLÉN (s):

Fru talman! Det är naturligtvis helt oacceptabelt det som hände vid demonstrationen häromdagen. Och det är helt oacceptabelt att man, därför att man är kritisk mot vad som händer i Mellanöstern och kritiserar Israels regering, använder det för att attackera människor i Sverige med judisk bakgrund.

Det är otroligt viktigt att vi tydliggör det. Den här fredliga demonstrationen var både mot antisemitism och islamofobi. Det visar tydligt att det här går samman. Vi måste då också försöka förstå dem som vill förenkla saker och ting. Det är i kamp mot alla de typerna av uttryck som vi måste förenas. Vi ska göra allt för att de med judiskt ursprung i Sverige ska känna att de har vårt stöd och att vi inte accepterar några som helst förnedrande uttryck eller övergrepp mot dem.

Anf. 65 ANNELIE ENOCHSON (kd):

Fru talman! Tack för svaret. Min oro stillas inte riktigt av att man försöker göra allt. Man måste göra otroligt mycket för att människors oro ska kunna stillas.

På torsdagskvällen sade en av palestina-demonstranterna i SVT 24 att de blev provocerade av den sionistiska demonstrationen. Vad de propalestinska aktörerna gjorde var ett allvarligt brott mot lagen om hets mot folkgrupp. Samtidigt har palestina-grupperna inte tagit avstånd från det upplopp som inträffat. De får 1 miljon kronor av statliga medel per år.

Jag vill fråga vice statsministern om det är riktigt att man ska få statliga medel samtidigt som man så klart bryter mot lagen om hets mot folkgrupp.

Anf. 66 Vice statsminister LENA HJELM WALLÉN (s):

Fru talman! Man ska akta sig för att generalisera. Jag tror absolut inte att våldet vid detta tillfälle är något som palestina grupperna i sin helhet står för. Men det är viktigt att en organisation som företräder de olika palestinska grupperingarna i Sverige ser till att deras anhängare betar sig på ett sätt som är demokratiskt acceptabelt i Sverige. Självklart ska det vara på det sättet.

Vi ska vara nog med att säga ifrån, men vi ska inte vara för tidigt ute med att ropa att vi ser vargen. Jag tror ändå att det i Sverige jämfört med i andra länder har gått relativt lugnt till i de ganska hetsiga stämningar som har förekommit under senare tid. Det finns dessvärre en del undantag, men vi har inte haft sådana uttryck som andra länder har haft, och jag hoppas verkligen att det ska förbli på det sättet.

Jag menar också att polis måste skydda judiska institutioner och måste vara nog med att de judar i Sverige som känner sig hotade ska få skydd och hjälp.

Livsmedelsinformation

Anf. 67 SINIKKA BOHLIN (s):

Fru talman! Jag har en fråga till jordbruksministern. Jag går tillbaka till frågan om akrylamiden. Enligt Livsmedelsverket är halterna i vissa livsmedel, t.o.m. i baslivsmedel, så höga att de kommer att ha betydelse internationellt såväl för riskvärdering och matproduktion som för konsumtion. Samtidigt rekommenderas jag som konsument av samma verk att för min hälsas skull äta t.ex. hårt bröd, som finns med på den aktuella listan.

Fru talman! Det är inte lätt att vara konsument i dag. Man kan nästan ställa frågan till sig själv: Äta eller inte äta? Det är väldigt bra att jordbruksministern tar itu med producenterna och diskuterar om vi kan producera ännu säkrare livsmedel, men min fråga till ministern är: Vad tänker ministern göra för att livsmedelsinformationen till våra konsumenter blir trovärdig och entydig?

Anf. 68 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s):

Fru talman! Därvidlag har Livsmedelsverket en roll och ett uppdrag att kommunicera risker. Det upplever jag att Livsmedelsverket också utför. Måhända blev det ett litet glapp mellan inbjudan till presskonferens ena dagen och själva presskonferensen den andra. En fråga blev i ett dygn hängande i luften utan att bli besvarad, och jag kan tycka att det blev ett lite för stort glapp. Många människor blev oroliga, och jag förstår att de blev det.

Å andra sidan: När Livsmedelsverket väl informerar – det ser vi både i det här fallet och på verkets hemsida – har man en väldigt stor trovärdighet bland konsumenterna och t.ex. dem som går in på hemsidan. Man litar till vad våra experter på Livsmedelsverket säger och tycker. Det är

på den vägen jag vill gå vidare. Jag tror att det är bra och viktigt att det är just en myndighet som kommunicerar en risk.

Prot. 2001/02:102
25 april

Anf. 69 SINIKKA BOHLIN (s):

Fru talman! Det är naturligtvis viktigt med information på hemsidor, men det finns fortfarande konsumenter som inte har tillgång till hemsidor. Det som kanske oroar mig mest är att det kommer en larmrapport lite då och då men att vi väldigt sällan sätter in alla dessa larmrapporter i ett sammanhang. Det handlar ändå om vår hälsa och om folkhälsan.

Jag känner ett stort behov av en tvärvetenskaplig forskning om helheten vad gäller livsmedel och vår hälsa. Min fråga till ministern är: Är ministern beredd att verka för en sådan forskning, antingen i Sverige eller på EU-nivå?

Frågestund

Anf. 70 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s):

Fru talman! Det här ankyter lite grann till det svar som jag gav tidigare till Maria Wetterstrand. Jag vill försöka utveckla det lite.

Jag tror, precis som Sinikka Bohlin säger, att det inte längre går att plocka en risk här och en risk där. Enskilt är det små risker, men sammantaget kan det bli en stor risk. Därför kan jag, som jag sagt, mycket väl tänka mig att ta upp det här. Jag tror att man ska ta upp det på EU-nivå. Jag tror också att det nya livsmedelsverket på EU-nivå kan vara ett lämpligt organ för forskning på det här sättet.

Jag kan upprepa att jag lovar att vidarebefordra de här tankarna och idéerna till mina kolleger men också till kommissionen och till det nya livsmedelsverket.

Torskfisket

Anf. 71 ÅSA TORSTENSSON (c):

Fru talman! Jag ska fortsätta med att ställa en fråga till jordbruksminister Winberg. Under de senaste veckorna har ett stort pådrag från Världsnaturfonden, vissa livsmedelskedjor och medierna varit riktat mot torskfisket. Man har uttryckt sig i mycket generella ordalag, med krav på bojkott på grund av utfiskning och utrotning av torsk. Det är de begrepp som har använts.

Dessa generaliseringar har naturligtvis lett till stor oro hos yrkesfiskare, även bland närboende fiskargubbar i min hemkommun Strömstad. De känner sig jagade och utpekade som bovar och ser med rädsla framför sig krav på att tvingas avveckla det kustnära fisket.

En biolog vid Fiskeriverket har nu riktat stor och tydlig kritik mot Världsnaturfondens lista, som är både generell och felaktig eftersom konsumenterna och fiskhandlarna inte kan avgöra vilket bestånd som torsken kommer från och eftersom torsken som art faktiskt inte är hotad.

Min fråga till Margareta Winberg blir: Vilka åtgärder har ministern vidtagit för att skydda det bestånd som faktiskt är hotat?

Anf. 72 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s):

Fru talman! Till att börja med tycker jag att Världsnaturfondens idé var bra. Jag stödde den därför ekonomiskt. Jag blev kanske lite besviken

när jag såg resultatet, och därför har jag uppmanat forskare vid Fiskeriverket och på andra håll som har synpunkter på resultatet, den s.k. konsumentguiden, att gå ut och redovisa sina åsikter i frågan. Forskarna kan de här sakerna och kan på vetenskaplig grund framföra kritik, om de skulle känna behov av det. Det har de också gjort, och det tycker jag är bra, för man får inte lura konsumenterna till någonting som inte har vetenskaplig grund.

När det gäller fisket kommer det i höst en proposition som behandlar det kustnära fisket, insjöfisket och sportfisket. Jag valde att senarelägga den propositionen, som egentligen enbart skulle ha handlat om det kustnära fisket. Också i sportfisket, fritidsfisket och insjöfisket tar man upp rätt mycket fisk, och vi ska se det hela i sitt sammanhang.

Anf. 73 ÅSA TORSTENSSON (c):

Fru talman! Visst har det i dagarna gjorts saker för att möjliggöra selektering av fisk, så att man inte hotar det kustnära fisket, t.ex. kräftfisket. Min följdfråga till ministern blir: Kan ministern beskriva vad som *de facto* har gjorts? Jag tror att det är viktigt att konsumenter och handlare får information om detta, för det är helt uppenbart att ministern ekonomiskt har stött en felaktig och missriktad information, som skapar oro.

Jag skulle också med anledning av dagens diskussion om vår föda vilja säga att jag rekommenderar kokt fisk, bl.a. kokt torskfisk.

Anf. 74 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s):

Fru talman! Ja, eller stekt strömming! Men man får kanske nu inte längre äta stekt.

Jag har gjort upp ett eget tiopunktsprogram, som man kan ansluta sig till här och nu:

1. Trålfiske får inte bedrivas innanför 4 nautiska mil om det inte sker skonsamt och med selektiva redskap.
2. En handlingsplan för att få bort spökgarn.
3. Fortsatt utveckling och användning av selektiva redskap.
4. Ökad information om kustnära lekplatser.
5. Ändrade bifångstregler och andra tekniska regleringar.
6. Ytterligare regleringar för torskgarn.
7. Förbudsområdet runt Bornholmsdjupet, ett viktigt lekområde för torsken, bör utökas.
8. Utökat samarbete med Tyskland och Danmark.
9. Ett gemensamt minimimått på minst 40 centimeter för torsk i Östersjön, Skagerrak, Kattegatt och Nordsjön.
10. Gemensamt torskstopp i Östersjön om beståndssituationen inte förbättras.

Vetskapen om detta har vi någon gång i sommar när ICES kommer med sina nya rapporter. Då kommer jag att ta ställning till hur Sverige ska agera i de internationella förhandlingarna.

Anf. 75 LOTTA N HEDSTRÖM (mp):

Fru talman! Jag har en fråga till vice statsminister Lena Hjelm-Wallén. Jag vill börja med att säga att jag är väldigt glad för de markeringar som vice statsministern gjorde mot antisemitism och mot våldssamma opinionsyttringar. Alla demokratiska krafter står självklart på samma sida som vice statsministern gör, och så även Miljöpartiet.

Men man måste också vara kritisk. Man känner sig väldigt maktlös när man åser de händelser som nu sker i Mellanöstern. I helgen var jag med en delegation där, och vi hade möjlighet att på plats bevittna detta. Själv fick jag se en färsk, utsmugglad video från förödelser i Jenin, och två av våra ledamöter, Kia Andreasson och Yvonne Ruwaida, hade möjlighet att komma in i Jenin och titta på förödelserna.

Man känner sig som sagt väldigt maktlös. Min fråga är nu till regeringen: Vilka strategier kan man lägga fram i FN och i EU för att säkerställa dels en fullskalig undersökningskommission, dels en säkerhetsstyrka för att skydda de civila? Anna Lindh svarade förra veckan här i kammaren att hon säkert trodde att Israel skulle säga ja till FN:s kommissarie Mary Robinson och låta henne komma in. Nu har man inte gjort det. Vad kan regeringen göra?

Anf. 76 Vice statsminister LENA HJELM-WALLÉN (s):

Fru talman! Jag delar Lotta Nilsson Hedströms uppfattning: Man känner sig maktlös när man ser det som nu händer och har hänt i de palestinska områdena av den israeliska militära invasionen.

Vad kan göras? Ja, jag tror att det är viktigt med en ordentlig undersökning. Jag hade tillfälle att tala med en israelisk minister om det i förrgår, fru Livni, som var här på vår försoningskonferens. Det är viktigt att man släpper in denna undersökningskommission som FN:s generalsekreterare nu har utsett – det är mycket viktigt – och att man inte tvekar längre från israelisk sida. Det är naturligtvis också viktigt att vi tydliggör för palestinierna att vi är beredda att hjälpa dem med återuppbyggnaden. Bistånd är viktigt i det här sammanhanget. Det är väsentligt att humanitära organisationer kan komma in både med sitt stöd och för att dokumentera. Det är också viktigt, menar jag, att gå vidare med internationell närvaro, där en fredsstyrka kan vara en sak.

Anf. 77 LOTTA N HEDSTRÖM (mp):

Fru talman! Som enskild medborgare kan man göra som vice statsministern själv, dvs. köpbojkotta varor, men det vore också en väldigt bra markering, tror jag, i väntan på att Israel öppnar dörren för en undersökningskommission och kanske en internationell styrka, att ha en nationell köpbojkott.

Finns det några planer på eller möjligheter till att Sveriges regering verkar för en sådan gentemot Israel?

Anf. 78 Vice statsminister LENA HJELM-WALLÉN (s):

Fru talman! Bojkott av andra länder som regeringar proklamerar måste man vara väldigt noggrann med och veta varför man gör det. Man

måste framför allt ha ett stöd inifrån landet i fråga. Det vet vi vad gällde t.ex. Sydafrika. Det var därför det lyckades. Man hade där en opposition som också ville detta. Det är inte alls fallet i Israel i dag.

Skulle vi politiskt besluta om en bojkott på det sättet så skulle det i stället stärka uppslutningen kring nuvarande regering, och det var ju inte riktigt det avsikten var. Sedan kan man moraliskt ta ställning, men det är ingenting som jag som statsråd vill uppmana andra till att göra. Men var och en har anledning att tänka efter och själv ta ställning.

Ingripande mot hem för vård och boende, HVB

Anf. 79 ANNE-KATRINE DUNKER (m):

Fru talman! Jag vill ställa en fråga till socialministern.

Det är mycket som skrivs i tidningarna som gör att man får anledning att höja på ögonbrynen. Men en del av det som skrivs gör också att man blir väldigt bekymrad. Så var det när jag läste tidningen i morse. Det här handlar till delar om ett enskilt fall, vilket jag naturligtvis är medveten om att ministern inte kan svara på frågor om, men länsstyrelserna i landet har efterlyst förändringar, så det finns fler än ett fall.

Socialdirektören skriver så här: När en bondgård missköts kan länsstyrelsen besluta att djuren ska tas om hand. Pappersarbetet tar några dagar. Men när ett "HVB-hem" missköts kan länsstyrelsen inte besluta att barnen tas om hand.

Då är min fråga till ministern vad ministern avser att göra för att en ändring ska komma till stånd. Detta betyder alltså att länsstyrelsen inte kan göra någonting åt "HVB-hemmet" innan man har gjort ett föreläggande.

Anf. 80 Socialminister LARS ENGQVIST (s):

Fru talman! Vi har flera gånger här i riksdagen diskuterat förutsättningarna för en fungerande tillsyn när det gäller egentligen all omvårdnad, omsorg och behandling som samhället är ansvarigt för.

Länsstyrelserna har faktiskt möjlighet att också stoppa verksamhet som inte lever upp till de krav som man har anledning att ställa, men det förutsätter naturligtvis att man går igenom verksamheten och gör ett föreläggande om att verksamheten ska rättas till. Görs det inte har man möjlighet att stänga verksamheten.

Länsstyrelserna har de möjligheter som jag tycker att det är rimligt att de ska ha. Jag tror inte att det behövs några skärpta regler. Däremot måste vi se till att länsstyrelserna har möjlighet att också utöva tillsyn och att följa verksamheterna. Det är en fråga som har diskuterats många gånger, och vi arbetar för att stärka länsstyrelsernas tillsynsverksamhet. Jag tror inte att det just nu behövs några ytterligare regler, utan det gäller att följa de regler som redan finns.

Anf. 81 ANNE-KATRINE DUNKER (m):

Fru talman! Jag tackar ministern för svaret.

Men i det här fallet och i flera andra fall har det faktiskt handlat om sexuella övergrepp. Ironiskt nog, kan man tycka, är det faktiskt så att länsstyrelsen måste göra ett åläggande om åtgärder i det aktuella hemmet

med barnen kvar. Nu är det så att hemkommunerna kan plocka hem barnen, men det görs inte i alla fall. Samma sak skulle ske om någon av dem som driver det här hemmet skulle jobba med knarksmuggling. Man har alltså kravet att de måste vidta åtgärder innan man kan göra någonting åt det. Länsstyrelserna känner att lagen är tandlös och är oroade för detta.

Jag antar att ministern också tycker att någonting måste göras ganska omedelbart, när det handlar om sexuellt övergrepp mot små barn.

Anf. 82 Socialminister LARS ENGQVIST (s):

Fru talman! Låt oss göra det alldeles klart: Brottslig verksamhet ska beivras! Sexuella övergrepp är inte tillåtna någonstans. De ska beivras. De människor som utövar dem ska omedelbart tas om hand av samhället – självklart!

Vad vi diskuterar är ju de krav som ska ställas på detta hem för att försäkra att detta inte upprepas. Då har länsstyrelserna en skyldighet att se till att man har en kvalitetskontroll, att man har kontroll över verksamheten och att man vidtar åtgärder så att det inte upprepas. Det är ju inte så att det sexuella övergreppet kan fortsätta i väntan på att Länsstyrelsen ingriper. Det är rätt viktigt att konstatera det. Alla övergrepp är brottsliga i den här meningen, och mot dem ska naturligtvis samhället ingripa. Möjligheten att stänga ett hem grundar sig på vilka bedömningar man gör av att man kan garantera att övergreppen inte fortsätter eller upprepas.

Hälsoskillnader mellan kvinnor och män

Anf. 83 HELENA BARGHOLTZ (fp):

Fru talman! Jag vill ställa min fråga till Margareta Winberg, nu i hennes egenskap av jämställdhetsminister.

Enligt Riksföräkringsverket är 63 % kvinnor och 37 % män av dem som under mars i år fått sjukersättning i olika former. Vi kan konstatera vi inte bara har orättvisa löneskillnader mellan kvinnor och män, utan också orättvisa hälsoskillnader. Jag vill därför veta vad jämställdhetsministern vill göra för att komma till rätta med de orättvisa hälsoskillnaderna.

Anf. 84 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s):

Fru talman! Det är alldeles riktigt att kvinnor och framför allt kvinnor i offentlig sektor drabbas av sjukskrivningar, långtidssjukskrivningar och förtidspensioneringar. Det gäller inte bara nu utan också om man tittar tillbaka. Det har sin grund i minskade resurser under 90-talet, ett hårdare arbetstempo, stress osv.

Det är därför som vi nu när vi kan, när vi har ekonomi och det finns resurser väljer att satsa på fler personer inom t.ex. vården. Vi tror att det behövs för vårdens skull och för de sjukas skull. Men vi tror också att det behövs för att inte slita ut människor.

Det hjälper inte dem som är sjuka och förtidspensionerade. För de sjuka har vi lanserat ett elvapunktsprogram för bättre arbetsmiljö och bättre rehabilitering. Det är elva olika punkter som vi nu är i färd med att

genomföra. Det är några svar på en väldigt stor och mycket komplicerad fråga.

Anf. 85 HELENA BARGHOLTZ (fp):

Fru talman! Tack för det svaret. Jag vill höra hur jämställdhetsministern ser på möjligheten att rehabilitera den grupp kvinnor som kanske har det svårast, nämligen kvinnor som är över 55 år och på väg mot pensioneringen. Ska de få del av rehabiliteringspengarna?

Jag skulle också vilja höra hur jämställdhetsministern tror att sex timmars arbetsdag påverkar dessa kvinnor som är utslitna på olika sätt. Är det bra för dem med sex timmars arbetsdag eller inte?

Anf. 86 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s):

Fru talman! Den sista frågan var något vinklad. Det är klart att det skulle vara fantastiskt bra för alla människor att få sex timmars arbetsdag. Det är jag fullständigt övertygad om. Dessvärre tror jag inte att det är möjligt att genomföra, i varje fall inte i det korta perspektivet.

Vad vi nu diskuterar är ett mer flexibelt uttag av arbetstiden som är mer individanpassat. Jag vet att man inom vården och t.ex. inom äldreomsorgen på sina håll har gjort s.k. tvättstugescheman, där personalen själv får bestämma när den vill jobba, med mycket gott resultat.

Jag går över till den andra frågan om rehabilitering av kvinnor i gruppen 55+. Självklart ska också den gruppen kvinnor komma i åtnjutande av den typen av rehabilitering.

Flyttningsbidrag

Anf. 87 LENNART KLOCKARE (s):

Fru talman! Jag vill ställa min fråga till försvarsministern.

Jag såg i medierna för en tid sedan att Försvarsmakten gick ut med ett erbjudande om att personal skulle kunna få 100 000 kr, 200 000 kr och kanske lite till, för att flytta till Mälardalen på grund av rekryteringssvårigheter. Det förvånade mig lite grann. Det är argument man brukar använda för att flytta jobb från den landsända jag kommer ifrån till Stockholm.

Har försvarsministern någon kommentar till det? Jag skulle i vart fall kunna komma med ett förslag. Det är att man kanske skulle fundera på att flytta verksamheten dit det inte är svårt att rekrytera folk, t.ex. därifrån jag kommer.

Anf. 88 Försvarsminister BJÖRN VON SYDOW (s):

Fru talman! Också jag fick reda på det beslut som hade fattats inom högkvarteret. Jag tyckte att det var underligt. Jag tog upp det med överbefälhavaren. Han tyckte också att det var underligt.

Det finns en ekonomisk rationalitet bakom det. Om en officer under flera år ska långpendla kan det vara billigare att lösa det genom ett flyttningsbidrag. Men då borde det gälla generellt. Det kan ju vara officerare som t.ex. är bosatta här i Mälardalen men som ska ha en tjänstgöring på något annat ställe.

Jag tog upp frågan med överbefälhavaren. Nu har det fattats ett annat beslut i högkvarteret som gör att flyttningsbidrag ska kunna utgå om det finns en ekonomisk rationalitet. Men det ska gälla för alla typer av flytt-rörelser i så fall. Jag tror att det på detta sätt blir ett rimligt beslut.

Prot. 2001/02:102

25 april

Frågestund

Anf. 89 LENNART KLOCKARE (s):

Fru talman! Jag tackar för det svaret. Det är roligt att det händer saker och ting. Om man kan få ersättningen oavsett åt vilket håll man flyttar innebär det att Sverige blir lite rundare. Jag är nöjd med det svaret så länge.

Angola

Anf. 90 ROSITA RUNEGRUND (kd):

Fru talman! Jag skulle vilja ställa en fråga till vice statsminister Lena Hjelm-Wallén.

Det handlar om södra Afrika. Det som händer nere i Angola med den mycket sköra fredsöverenskommelse som skrevs under i början på april är väldigt intressant. Vi vet att landet har varit många år i krig. Det har gjorts att väldigt många barn är utan föräldrar. Det är många gatubarn i Luanda. Många tusen barn har varit tvungna att prostituera sig för att kunna överleva.

Trots allt är det i dag en otrolig glädje nere i Angola. Tyvärr är det få rapporter i Sverige om vad som händer i Angola i dag. Min fråga till vice statsministern är: Vad avser regeringen att göra för att stödja den mycket sköra fredsöverenskommelse som ändå finns där?

Anf. 91 Vice statsminister LENA HJELM-WALLÉN (s):

Fru talman! Sverige har varit en långvarig biståndsgivare i Angola. Först handlade det om utvecklingsbistånd. Jag var redan när jag var biståndsminister nere i Angola och såg resultaten, som då var positiva. Men sedan kom inbördeskriget, och mycket blev raserat. Då fick vi i stället gå över till humanitärt stöd.

Nu finns det en chans igen att börja utveckla landet. Det är klart att vi kommer att fortsätta att vara en partner i utvecklingen av Angola. Det är som frågeställaren säger. Det är just nu ett skört tillstånd. Jag tror samtidigt att angolaterna är mycket angelägna om att den fred som nu har uppstått ska kunna bli långvarig och att inte det hemska inbördeskriget ska blossa upp igen. De har en chans nu. Men det är ett mycket förött land. Det ska vi ha klart för oss.

Anf. 92 ROSITA RUNEGRUND (kd):

Fru talman! Jag var nere i Luanda förra året i höstas. Jag var också där nere när vice statsministern var på besök. Jag har ytterligare en fråga. Det har varit bistånd till Angola, och det är nu humanitärt bistånd. Men det behövs mycket pengar. Min följdfråga blir då: Avser regeringen att påverka EU, som ändå har mycket pengar till bistånd, att ta ett större ansvar nere i Angola i dag?

Anf. 93 Vice statsminister LENA HJELM-WALLÉN (s):

Fru talman! Både Sverige och EU har nu möjlighet att ställa om sitt bistånd till Angola från de humanitära insatserna. Men de behövs fortfarande i ganska stor grad. Det gäller inte minst barnen som nu måste rehabiliteras när de kommer ut från bushen. De har blivit väldigt utsatta, är svältfödda osv.

Det kan bli mer av normalt utvecklingsbistånd som kan bygga upp samhällena. Den omställningen ska vi naturligtvis göra. Det kommer vi att göra i Sverige. Det är klart att vår biståndsminister kommer att verka för det också inom EU. Det är jag övertygad om.

Skadeersättning till rennärningen

Anf. 94 CARL G NILSSON (m):

Fru talman! Jag har en fråga om den svenska rennärningens villkor. Staten, rennärningen och Sametinget har ett avtal om att ersättning för rovdjursrivna renar ska grundas på hur många rovdjur det finns. Det görs en inventering varje år. Sedan räknar man ut hur många rovdjur det finns. Man vet schablonmässigt hur många renar som rivs, och kommer sedan fram till en summa. Det är bara det att den summan hittills knappast någon gång har anslagits i budget för anslaget. Min fråga är därför: Varför följer inte regeringen sin del av detta avtal?

Anf. 95 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s):

Fru talman! Det är mycket riktigt så som Carl G Nilsson säger. Det bygger på en räkning av rovdjur. Jag kan inom parentes säga att den räkningen kan utvecklas ytterligare. Det finns län som kanske inte har gjort det på ett sådant sätt som man skulle önska.

Man får en ersättning utifrån antalet rovdjur. Jag har tittat på detta. Med de pengar som finns är det en mycket generös ersättning. Jag har för dagen inte några ambitioner att förändra den.

Däremot har jag sagt att Sametinget så småningom ska få ta över en del arbetsuppgifter från Jordbruksverket. Detta är väl en sådan, som med fördel skulle kunna läggas på Sametinget.

Anf. 96 CARL G NILSSON (m):

Fru talman! Man kan ha synpunkter på huruvida denna summa är generös eller inte, men det finns faktiskt ett avtal. En *enig* riksdag beslutade att instämma i jordbruksutskottets betänkande om just rovdjurspolitik, där man sade så här: Utskottet utgår givetvis från att regeringen i sin anslagsberäkning utgår från faktiska förhållanden i fråga om det här anslaget.

Jag menar att regeringen inte har gjort det och inte gör det. I den tilläggsbudget som vi fick i förra veckan finns det ett litet tilläggsanslag, men inte alls i förhållande till den inventering som har gjorts.

Min fråga återstår: Varför följer inte regeringen sin del av avtalet?

Anf. 97 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s):

Fru talman! Om denna riksdag har gjort ett tillkännagivande till regeringen så ska regeringen naturligtvis ta till sig detta, och se över anslaget. Men för dagen och i tilläggsbudgeten finns det inte mer pengar.

Prot. 2001/02:102

25 april

Frågestund

Anf. 98 ANDRE VICE TALMANNEN:

Detta var den sista frågan och det sista svaret under denna frågestund.

Jag tackar regeringens företrädare för deras medverkan och riksdagens ledamöter och åhörare som har deltagit i denna debatt.

13 § (forts. från 11 §) **Behandling av ofrivillig barnlöshet** (forts. SoU16)

Behandling av

ofrivillig barnlöshet

Anf. 99 KERSTIN-MARIA STALIN (mp):

Fru talman! Det är en ganska häftig blandning av betänkanden den här eftermiddagen. Först har vi justitieutskottets betänkande JuU23, *Kallelser av barn och ungdomar till domstolssammanträden, m.m.* Det handlar om barnets bästa. Sedan har vi betänkandet om ofrivillig barnlöshet, som handlar om vuxnas bästa. Sedan har vi barnets bästa igen när det handlar om Barnombudsmannen.

Tack och lov kommer barnets bästa in även i det här betänkandet. Men det handlar faktiskt om de vuxnas bästa – det vill jag påpeka.

Gör ett test! Fråga några personer – gärna anonymt – som har barn varför de har skaffat barn. Du kommer att märka att det finns många fler orsaker än du hade trott från början.

Miljöpartiet tycker att utskottet har bra synpunkter på den här frågan, och hälsar förslaget till lagändring med glädje.

På radion i morse hörde jag om en kvinna som berättade att hon hade varit i Danmark och i Ryssland och till slut i Finland och fått sitt ägg inplanterat där. Det är bra att vi får detta här i Sverige.

Barbro Hietala Nordlund från Socialdemokraterna har en fin motion där hon begär ett tillkännagivande av att ofrivilligt barnlösa bör erbjudas stöd och rådgivning av sjukhuskuratorer och familjerådgivare innan de genomgår medicinsk behandling, ansöker om adoption eller bestämmer sig för att avstå från båda alternativen.

Utskottet uttrycker sig ungefär så också, men jag tycker att det är synd att reglerna är sådana att det står så klart och tydligt att riksdagen vidare bör avslå en motion om stöd och rådgivning till barnlösa par mot bakgrund av vad som anförts i Socialstyrelsens föreskrifter på området. Det är synd, för motionen är jättebra och jag skulle ha velat bifalla den.

I propositionen finns det en särskild rubrik som lyder Barnkonventionen. Det skulle det kanske ha funnits i betänkandet också. Det som står under den rubriken tycker jag manar till eftertanke.

Före frågestunden nämndes bl.a. Barnombudsmannen, som hade yttrat sig, och Rädda Barnen. Jag kan även lägga till Psykologförbundet. Alla talar om noggrannhet vad gäller medicinska risker, uppföljning för barnets skull och vikten av att barnet får vetskap och kunskap om ursprunget. Det är bra att det talas mycket om barnet.

Till sist vill jag be: Räkna inte ut adoptionerna i och med detta beslut! Det har varit mycket skrivet om adoptioner och adopterade barn under den senaste tiden. Tack och lov har jag sett några ungdomar gå ut och tala om att det finns adopterade barn som mår bra också. Ett tag såg det ju ut som om det inte var så.

Jag har fött tre barn, men jag äger dem inte. Jag har haft dem till låns. Jag har varit beskyddare och jag har försökt lära dem saker. Jag har haft en massa skyldigheter mot dem, men också glädje. Glädje har jag fortfarande – men jag äger inte barnen, och det har jag aldrig gjort.

Anf. 100 MARIANNE CARLSTRÖM (s):

Fru talman! För den ofrivilligt barnlösa kvinnan tänds ett hopp varje månad. Nu är det nog dags. Hon håller noga koll på ägglossningen och den tid när hon är mest fertil. Och varje gång måste hon och hennes partner gå igenom samma besvikelse om och om igen – besvikelsen över att naturen inte har fungerat och att det inte blir några barn.

Slappna av så blir du säkert gravid, säger vänner och bekanta till den barnlösa kvinnan. Barn är inte allt här i livet. Tänk på hur bra du har det som inte behöver ta en massa ansvar, som kan åka på semester flera gånger om året osv. Visst – de käcka och glada tillropen är avsedda att trösta och uppmuntra, men de sårar ofta djupt.

Varje år söker ca 8 000 par hjälp mot ofrivillig barnlöshet. Av de kvinnor som behandlas för fertilitetsproblem kan mellan 2 och 5 % inte producera egna ägg. Det finns givetvis många olika orsaker till att det är på det sättet. Man räknar med att ungefär 1 500 svenska kvinnor lider av Turners sjukdom. Det är en kromosomrubbing som gör att äggstockarna inte kan producera ägg.

Genom att tillåta äggdonation ökar möjligheten för dessa kvinnor att bli mammor. Hittills har den dörren hållits stängd, såvida man inte har haft råd att anlita utländska kliniker för att få hjälp, t.ex. i Danmark, Finland och Storbritannien, där äggdonationer är tillåtna. Men det är både dyrt och omständligt, och det säger sig självt att alla helt enkelt inte har råd. På så vis har äggdonationer och även moderskap blivit en klassfråga. Jag anser också att det är djupt könsdiskriminerande att det är tillåtet att donera sperma men inte ägg.

Därför, fru talman, är det glädjande att vi i dag ska ta ställning till regeringens proposition om ofrivillig barnlöshet. Under många år har jag arbetat för att äggdonation ska tillåtas i Sverige. Det känns oerhört bra att vi nu är redo i Sveriges riksdag att fatta detta viktiga beslut.

Jag har egentligen inget yrkande, men jag vill tacka utskottsmajoriteten för er välvilliga behandling av min och Marina Petterssons motion 2000/01:So207. Våra förslag i motionen om äggdonation har blivit väl tillgodosedda.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 17 §.)

Föredrogs

socialutskottets betänkande 2001/02:SoU17

En förstärkt Barnombudsman (prop. 2001/02:96).

*En förstärkt**barnombudsman*

Anf. 101 CHATRINE PÅLSSON (kd):

Fru talman! Också i det här betänkandet är det oerhört viktigt att barnen står i fokus. Barnombudsmannen tillsattes av den borgerliga regeringen och trädde i kraft som funktion 1993. Det har nu gått nästan tio år sedan Barnombudsmannen tillträdde. Frågan vi alla kan ställa oss är: Har de här tio åren varit en bra period för barnen? Ja, det tror jag den har varit. Har den varit tillräckligt bra? Har det hänt tillräckligt mycket? Då tror jag att vi alla kan säga att svaret är nej.

Det är så lätt för oss politiker att föreslå utredningar och tillsätta olika personer som har ansvar för olika verksamheter, men det är kanske inte alltid lika lätt att utläsa resultatet av de här tillsättningsarna. Därför, fru talman, tycker jag att det var väldigt bra att den här propositionen kom från regeringen för att förstärka Barnombudsmannen.

Men vi kristdemokrater tycker inte att det riktigt räcker att en barnombudsman ska kunna påverka kommuner och landsting. Vi tycker också att en barnombudsman ska kunna kritisera regeringen. Det är ju ändå från regeringshåll som de stora och övergripande förslagen som ska gynna barnen läggs fram. Det är därför det är viktigt att Barnombudsmannen, som den person som ska sätta barnens bästa i främsta rummet, har en stor möjlighet att påverka alla de politiska nivåerna i vårt samhälle. Vi har skrivit om det. Vi tycker att det är en viktig fråga för framtiden att en barnombudsman har möjlighet att göra detta.

Sedan tar ju också propositionen upp frågan om det är regeringen eller riksdagen som ska utnämna Barnombudsmannen. Nu vet vi att frågan om Barnombudsmannens roll kommer att bli föremål för överväganden i den samlade översyn som kommer att resultera i ett förslag 2004. Vi tycker att det är en utmärkt idé. Vi har förhoppningen att man ska fokusera på verksamhetens bästa. Det är så lätt att det blir organisationsstrukturer som påverkar, och de har sina intressen. Det är viktigt att vi får en funktion för alla de ombudsmän som vi har som blir den bästa för verksamheten. Det tror jag att den här utredningen har för ögonen, fru talman.

Våra barn är vår framtid. Våra barn är värda allt stöd och all hjälp. Våra barn är värda att samhället sätter dem i fokus vid alla beslut. En förhoppning som jag har är att vi här i kammaren ska kunna ha ett barnperspektiv som ligger till grund för alla beslut så att vi ser hur det verkar på barnen.

Som kristdemokrat vill jag än en gång i denna talarstol säga att alla barn inte är lika. Alla familjer ser inte lika ut. Olika åldrar har sina speciella behov. Därför måste samhällets alla beslut utgå från att barn är olika och att familjer kan få valfrihet. Som en självklar rättighet, den grundläggande rättigheten, tycker Kristdemokraterna att familjerna själva ska få välja hur man vill ordna omsorgen om sina barn. Det är det självklara som finns. Det finns ingen annan människa som kan göra det valet bättre än föräldrarna. Tyvärr, fru talman, var förslaget om maxtaxa, enligt mitt och många andras förmenande, inte ett steg i den riktningen. Det

var snarare ett steg som konserverar och ger ett uppifrånperspektiv. Det talar om att alla barn är lika och därmed behöver likadan barnomsorgsform. Det tycker vi är synd. Det är en viktig fråga för en kommande regering, som jag hoppas ska bli borgerlig, att sätta barnen i centrum och ge ökad valfrihet.

Fru talman! Med det vill jag yrka bifall till vår reservation i det här betänkandet.

Anf. 102 MARGARETA ISRAELSSON (s):

Fru talman! Jag blev lite osäker på om jag hade kommit till fel debatt när jag hörde slutet av Chatrine Pålssons inlägg. Jag tänker inte diskutera familjepolitik utan en förstärkt barnombudsman, som detta handlar om.

Jag tycker att det är mycket glädjande att vi i dag har möjlighet att fatta beslut om en förstärkning av den lagstiftning som reglerar Barnombudsmannens arbetsuppgifter. När vi tittar lite tillbaka kan vi se att detta är en fråga som har engagerat riksdagen och dess ledamöter i många år, som Chatrine Pålsson också var inne på. Redan riksmötet 1987/88 lades den första motionen, som jag faktiskt var med på, om att det borde inrättas en barnombudsman. Så småningom, närmare bestämt i december 1990, beslutade dåvarande socialministern Bengt Lindqvist att tillsätta en utredning om en ombudsman för barn och ungdom. Utredare var Ewa Hedkvist Petersen.

Det var den utredningen som låg till grund för den proposition som Bengt Westerberg så småningom lade fram för riksdagen. Efter ett enigt förslag från socialutskottet beslutades det också i största enighet här i kammaren om detta.

Nu tänkte jag titta tillbaka lite grann på de förslag som fanns i utredningen. Utredaren hade faktiskt ett mer långtgående förslag om vad som borde ligga i ombudsmannens uppgifter än vad som sedan kom att bli beslutet. Att det inte blev så hade naturligtvis att göra med precis de diskussioner som vi har haft i utskottet och som pågår i den allmänna debatten om ombudsmannens uppgifter.

Utredaren skrev så här i betänkandet: Det ligger ett stort värde i att ombudsmannen kan ha en fri ställning i förhållande till statliga och kommunala myndigheter och frivilligorganisationer. Vi anser att ombudsmannen även i förhållande till regeringen bör ha en fri ställning.

Vidare markerades det: Ombudsmannen bör således inte åläggas andra uppgifter än vad som följer av lagförslaget.

Det lagförslag som fanns i utredningen ligger väldigt nära det förslag som vi i dag ska behandla och fatta beslut om, nämligen en förstärkt barnombudsman som via lagstiftning får en uppgift av riksdagen där det framgår vad han eller hon och kansliet ska uträtta.

Dessutom ger vi i lagstiftningen Barnombudsmannen något som vi skulle kalla för lite muskler för att också kunna, som föreslogs redan i utredningen, tala närmare med myndigheter och organisationer, kalla dem till sig, ta del av handlingar, diskutera och vid behov komma med förslag till regeringen om förbättringar eller förändringar i lagstiftningen. Det här råder det också den största enighet om i utskottet.

En fråga om Barnombudsmannens ställning som jag berörde inledningsvis ska särskilt beredas i den utredning som ska se över de olika ombudsmännens funktion, som Chatrine Pålsson var inne på. I propositionen nämns också att en sådan utredning även kan titta på Barnombudsmannen i det sammanhanget. Då bör ställningstagandena från den andra utredningen som har varit om Barnombudsmannen kunna ligga till grund för utredningsarbetet, så att man inte behöver börja om igen när man ser över den här funktionen.

Vi har då tyckt från majoritetens sida att det finns en viktig sak som bör påpekas, nämligen att som det är med barnpolitiken i dag föreslås ju denna av regeringen till riksdagen. Vi har att ta ställning till den, som vi ska göra i juni, när skrivelsen om barnpolitiken ska behandlas. Därefter har vi också möjlighet i konstitutionen att följa upp regeringens arbete på området och granska om regeringen har fullgjort de här uppgifterna, om den har drivit på med den inriktning som har givits.

Den granskningen är vi väldigt måna om att vi från riksdagen inte ska lämna ifrån oss på så sätt att vi gör Barnombudsmannen till en myndighet som ska granska regeringens arbete med barnfrågor.

Redan i den utredning som jag nämnde som låg till grund för inrättandet av en barnombudsman gjorde man en väldigt noggrann genomgång av de olika ombudsmannafunktioner som då fanns och tittade på vilka avgränsningar som var viktiga att göra. Utredningen har också tittat på skillnaderna mellan en barnombudsman och en justitieombudsman och påpekar att vill man ha den typen av granskning skulle Barnombudsmannen kunna lämna över särskilda ärenden till Justitieombudsmannen. Barnombudsmannen skulle då kunna säga att i det här fallet krävs en särskild granskning av om man verkligen har följt lagen när det gäller att se till – ja, barnets bästa var ju inte ett så adekvat uttryck vid det tillfället, men numera skulle vi kanske använda det uttrycket.

Utredningen föreslår också att man inte på något sätt ska blanda ihop funktionerna mellan Justitieombudsmannen och Barnombudsmannen, och jag tror att det finns skäl att understryka det.

Får jag avslutningsvis, fru talman, säga att jag inte heller tycker att det finns någonting i den lagstiftning som vi har i dag som står i motsatsförhållande till det som Kristdemokraterna skriver i sin motion, nämligen att BO också ska kunna verka pådrivande på regeringen och påtala olika förhållanden som kan anses kritiska. I stället är det ju så att i och med den här lagstiftningen ger riksdagen Barnombudsmannen möjlighet att föreslå förändringar och förbättringar i lagstiftningen. Det tycker jag är en styrka i detta.

Anf. 103 CHATRINE PÅLSSON (kd) replik:

Fru talman! Jag vill bara kommentera det här. Om Margareta Israelsson trodde att hon var på fel debatt vill jag säga att det absolut inte är så. Jag tycker att maxtaxan och barns livsvillkor i omsorgen är synnerligen viktiga frågor för barn, och enligt FN:s barnkonvention ska man stödja familjerna så att de kan vara en resurs för barnen och göra så att de kan utöva sitt ansvar för barnen. Jag kan naturligtvis inte citera detta ur minnet, men jag vet att det finns med i FN:s barnkonvention.

Därför tycker jag att när det gäller beslut som rör barn, som är så pass viktiga, bör även Barnombudsmannen kunna vara pådrivande i de här

frågorna. När jag tar upp att vi ändå har haft en barnombudsman och en barnkonvention i ungefär tio år handlar det också om att se till att alla barn individuellt får möjlighet att utvecklas och får det stöd man behöver.

Anf. 104 MARGARETA ISRAELSSON (s) replik:

Fru talman! Får jag i just det speciella fallet säga att det inte heller finns någonting som omöjliggör detta i lagstiftningen. Det kan vara så att Barnombudsmannen vid upprepade tillfällen blir uppmärksam på att någonting inte står bra till när det gäller ett visst område för barnen, i det här fallet barnomsorgen, eller ser att vissa kommuner inte upprätthåller en sådan standard i barnomsorgen som är önskvärd. Då har hon eller han möjligheten, det är den lagstadgade rätt vi ger, att kalla myndigheterna till sig, föra en diskussion med dem och att påpeka, precis som Chatrine Pålsson gör här, att det kan vara lämpligt att se vad som stadgas i barnkonventionen, men också att gå vidare och till regeringen föreslå en annan lagstiftning om det skulle vara så allvarligt.

Det är det som vi i majoriteten tycker är centralt, att vi ger de här möjligheterna till Barnombudsmannen att få en något mer självständig roll.

Anf. 105 CHATRINE PÅLSSON (kd) replik:

Fru talman! Då vill jag fråga Margareta Israelsson en sak. Om vi hade haft den här starka skrivningen om Barnombudsmannen i dag, hade regeringen då anpassat sig till Barnombudsmannens åsikt när det gäller det ämne som vi debatterat tidigare, nämligen om äggdonation? Barnombudsmannen vill ju inte att vi ska införa det nu.

Anf. 106 MARGARETA ISRAELSSON (s) replik:

Fru talman! Nu pratar vi om hypoteser. Chatrine Pålsson nämner ett remissvar, eller hur? Ett remissvar är inte detsamma som att Barnombudsmannen lägger fram ett bestämt förslag. Ett remissvar är ett yttrande precis som det som andra myndigheter och organisationer gör i det utredningsväsende som vi har i Sverige. De olika remissvaren samlas sedan in för en samlad bedömning, och det finns ingenting i den här lagstiftningen som säger att regeringen i remissväsendet ska fästa särskild vikt vid vad Barnombudsmannen säger i olika ärenden. Så är ju inte. Men det tror jag också att Chatrine Pålsson är medveten om.

Anf. 107 CRISTINA HUSMARK PEHRSSON (m):

Fru talman! Regeringen skriver i propositionen att man har för avsikt att ge tilläggsdirektiv till utredningen om en sammanhållen diskrimineringslagstiftning och att man också ska inkludera Barnombudsmannens ställning.

Det är ett viktigt och rätt fattat beslut. Genom det här tilläggsdirektivet till utredningen får man nu möjlighet att ytterligare belysa BO:s funktion och roll. Det är nödvändigt och viktigt också för att FN:s barnkommitté vid ett par tillfällen har uttryckt en viss tvekan inför hur oberoende BO egentligen är.

I de s.k. Parisprinciperna, som har antagits av FN:s generalförsamling, finns det ett antal minimikrav för att en ombudsmannaorganisation ska anses vara oberoende i sitt arbete för de mänskliga rättigheterna. Som vi ser det kommer genom detta betänkande flera av de här kraven nu att uppfyllas. Parisprinciperna ställer höga krav på oberoende gentemot en regering. Det är nu den här utredningen i sitt arbete måste beakta de krav som har kommit så att Barnkommittén vid nästa analys av BO inte har någon anmärkning att lägga fram vad gäller jävsfrågan eller huvudmannaskapsfrågan.

Fru talman! Frågan är inte enkel. Därför behövs den här utredningen, och jag yrkar med detta bifall till förslaget i betänkandet SoU17.

Anf. 108 LENA OLSSON (v):

Fru talman! Propositionen *En förstärkt Barnombudsman* är framtagen i ett samarbete mellan regeringen, Vänsterpartiet och Miljöpartiet. Det innebär givetvis att Vänsterpartiet också står bakom socialutskottets betänkande. Vi har inga reservationer, och jag ska begränsa mitt anförande, då Margareta Israelsson redan talat för utskottsmajoritetens räkning.

Jag vill dock understryka att Vänsterpartiet anser att det är bra att Barnombudsmannen ges en ökad självständighet i förhållande till regeringen, att Barnombudsmannens mandat ska bestämmas av riksdagen i lag och att ombudsmannen ges vissa rättsliga befogenheter gentemot myndigheter, kommuner och landsting. Barnombudsmannen får helt enkelt bättre förutsättningar att genomföra sitt viktiga uppdrag.

För Vänsterpartiet har det ändå varit viktigt att den utredning som sitter och ser över en sammanhållande diskrimineringslagstiftning och som också har i uppdrag att överväga en samordning med någon eller samtliga av övriga ombudsmän också ser över Barnombudsmannens ställning, vilket nu också kommer att ske, då regeringen avser att ge tilläggsdirektiv till utredningen. Det är möjligt att Barnombudsmannens självständiga ställning ska stärkas ytterligare. Om detta är önskvärt får utredningen visa.

Det har också varit viktigt för oss att det i propositionen och betänkandet understryks att även om barnkonventionen inte inkorporeras i svensk lagstiftning som konvention ska de åtaganden som finns i konventionen omarbetas och föras in i svensk lagstiftning, om de inte redan finns där. Detta är i sig ett åtagande om en form av inkorporering som vi i Vänsterpartiet avser att följa upp.

Det tydliggörs också att Barnombudsmannen ska vara pådrivande gentemot myndigheter, kommuner och landsting när det gäller genomförandet av barnkonventionen i alla delar av samhället. Det innebär bl.a. att den pådrivande roll i arbetet med att genomföra barnkonventionen i Sverige som Barnombudsmannen har haft genom det s.k. strategiuppdraget lagfästs.

Fru talman! Andra har redan yrkat bifall till förslaget i betänkandet, och jag har inget annat yrkande.

Anf. 109 KERSTIN-MARIA STALIN (mp):

Fru talman! ”För att som ombudsman kunna ha ett barnperspektiv på en generell nivå krävs djup kunskap om barns och ungas situation och

behov i olika åldrar. Barn och unga är ingen homogen grupp. Flickor och pojkar har delvis skilda erfarenheter och åsikter som en barnombudsman måste ha kunskap om, liksom små barn och tonåringar har olika perspektiv och livsvillkor. Till detta kommer barn med funktionshinder, barn från olika etniska eller kulturella grupper, asylsökande barn, flyktingbarn och barn som av olika skäl har en svår livssituation. Att nå dessa barn och unga och ge dem möjlighet att komma till tals är mycket viktigt för att deras rättigheter skall bli respekterade.”

Nu läste jag högt ur betänkandet, för jag tycker att det avsnittet är så bra. Det gör ingenting att det står repeterat i protokollet i morgon.

Barnombudsmannen ska vara pådrivande, som flera har sagt, gentemot myndigheter, kommuner och landsting.

Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet. Vi har varit med om det, och det som jag hoppas kommer att bli beslutat är bra. Men Barnombudsmannen kommer också att få det lite svettigt. Det är nämligen så lätt att prata men mycket svårare att handla.

Miljöpartiet har i svar på regeringens skrivelse om att förverkliga barnkonventionen skrivit att vi vill ha en barnbilaga till budgeten. Skulle det en vacker dag bli en barnbilaga till budgeten och rediga, riktiga och noggranna barnkonsekvensanalyser av beslut tror jag att det kan bli ett väldigt bra samarbete mellan Barnombudsmannen och regeringen. Det kan bli någonting som är bra på riktigt för barn och inte bara tomtebloss, som jag brukar säga, som flamar upp och är glömda till kvällen.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 17 §.)

15 § Redovisning av fördelningen av medel från Allmänna arvsfonden under budgetåret 2001

Föredrogs
socialutskottets betänkande 2001/02:SoU18
Redovisning av fördelningen av medel från Allmänna arvsfonden under budgetåret 2001 (skr. 2001/02:125).

Andre vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under 17 §.)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.34 på förslag av andre vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 17.00 då dagens votering skulle äga rum.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 17.00.

AU6 Arbetsrätt

Punkt 1 (Avslag på proposition 2001/02:97)

1. utskottet
2. res. 2 (fp)

Votering:

232 för utskottet

14 för res. 2

35 avstod

68 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 105 s, 60 m, 34 v, 1 kd, 15 c, 15 mp, 2 -

För res. 2: 1 s, 13 fp

Avstod: 35 kd

Frånvarande: 25 s, 21 m, 9 v, 6 kd, 3 c, 1 mp, 3 fp

Lars Gustafsson (kd) anmälde att han avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Punkt 2 (Övrig lagstiftning mot diskriminering m.m.)

1. utskottet
2. res. 3 (m)
3. res. 4 (kd)

Förberedande votering:

61 för res. 3

37 för res. 4

184 avstod

67 frånvarande

Kammaren biträdde res. 3.

Huvudvotering:

166 för utskottet

61 för res. 3

55 avstod

67 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 106 s, 30 v, 15 c, 15 mp, 1 fp

För res. 3: 60 m, 1 -

Avstod: 4 v, 37 kd, 13 fp, 1 -

Frånvarande: 25 s, 21 m, 9 v, 5 kd, 3 c, 1 mp, 3 fp

Punkt 6 (Ändringar i fråga om deltidarbete och tidsbegränsade anställningar)

1. utskottet
2. res. 8 (v)

Votering:

246 för utskottet

34 för res. 8

69 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 106 s, 60 m, 36 kd, 15 c, 14 mp, 13 fp, 2 -
För res. 8: 33 v, 1 kd
Frånvarande: 25 s, 21 m, 10 v, 5 kd, 3 c, 2 mp, 3 fp

Punkt 7 (Allmänna frågor om arbetsrätten)

1. utskottet
2. res. 11 (fp)
Kammaren biföll utskottets förslag med acklamation.

Punkt 10 (Stridsåtgärder)

1. utskottet
2. res. 15 (c, m, kd, fp)
Kammaren biföll utskottets förslag med acklamation.

Punkt 12 (Yttrandefrihet för privatanställda m.m.)

1. utskottet
2. res. 18 (mp)
Votering:
237 för utskottet
15 för res. 18
30 avstod
67 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 106 s, 60 m, 4 v, 37 kd, 15 c, 13 fp, 2 -
För res. 18: 15 mp
Avstod: 30 v
Frånvarande: 25 s, 21 m, 9 v, 5 kd, 3 c, 1 mp, 3 fp

Punkt 15 (Rättsläget vid företagsnedläggningar m.m.)

1. utskottet
2. res. 22 (v)
Votering:
248 för utskottet
34 för res. 22
67 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 106 s, 60 m, 37 kd, 15 c, 15 mp, 13 fp, 2 -
För res. 22: 34 v
Frånvarande: 25 s, 21 m, 9 v, 5 kd, 3 c, 1 mp, 3 fp,

Punkt 18 (Turordningsundantag)

1. utskottet
2. res. 24 (s, v)
Votering:
142 för utskottet
139 för res. 24
68 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 60 m, 37 kd, 15 c, 15 mp, 13 fp, 2 -

För res. 24: 105 s, 34 v

Frånvarande: 26 s, 21 m, 9 v, 5 kd, 3 c, 1 mp, 3 fp

Prot. 2001/02:102

25 april

Punkt 26 (Flexibel arbetstid, arbetstidsförkortning, övertid, semester, m.m.)

1. utskottet

2. res. 34 (mp)

Votering:

Kammaren biföll utskottets förslag genom uppresning.

Punkt 31 (Arbetsgivares ekonomiska stöd till föräldralediga)

1. utskottet

2. res. 37 (c)

Votering:

266 för utskottet

15 för res. 37

1 avstod

67 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 106 s, 60 m, 34 v, 36 kd, 15 mp, 13 fp, 2 -

För res. 37: 15 c

Avstod: 1 kd

Frånvarande: 25 s, 21 m, 9 v, 5 kd, 3 c, 1 mp, 3 fp

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

UbU12 Jämställdhet inom utbildning och forskning

Punkt 1 (Jämställdhetsarbetet i skolan)

1. utskottet

2. res. 1 (m, fp)

3. res. 3 i motsvarande del (c)

Kammaren fastställde med acklamation res. 1 som kontraposition i huvudvoteringen.

Huvudvotering:

154 för utskottet

75 för res. 1

53 avstod

67 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 106 s, 34 v, 14 mp

För res. 1: 60 m, 13 fp, 2 -

Avstod: 37 kd, 15 c, 1 mp

Frånvarande: 25 s, 21 m, 9 v, 5 kd, 3 c, 1 mp, 3 fp

Punkt 4 (Åtgärder mot sexuella trakasserier i skolan m.m.)

1. utskottet

2. res. 5 i motsvarande del (fp)

Votering:

253 för utskottet

13 för res. 5

15 avstod

68 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 106 s, 60 m, 33 v, 37 kd, 15 mp, 2 -

För res. 5: 13 fp

Avstod: 15 c

Frånvarande: 25 s, 21 m, 10 v, 5 kd, 3 c, 1 mp, 3 fp

Punkt 6 (Jämställdhetsarbetet i högskolan)

1. utskottet

2. res. 2 i motsvarande del (kd)

Votering:

245 för utskottet

37 för res. 2

67 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 106 s, 60 m, 34 v, 15 c, 15 mp, 13 fp, 2 -

För res. 2: 37 kd

Frånvarande: 25 s, 21 m, 9 v, 5 kd, 3 c, 1 mp, 3 fp

Punkt 12 (Kunskap om kvinnoförtryck i olika religioner, kulturer och traditioner)

1. utskottet

2. res. 8 i motsvarande del (v)

Votering:

247 för utskottet

34 för res. 8

1 avstod

67 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 106 s, 60 m, 37 kd, 14 c, 15 mp, 13 fp, 2 -

För res. 8: 34 v

Avstod: 1 c

Frånvarande: 25 s, 21 m, 9 v, 5 kd, 3 c, 1 mp, 3 fp

Punkt 13 (Utvärdering av läromedel i ett genusperspektiv)

1. utskottet

2. res. 9 (v, mp)

Votering:

232 för utskottet

49 för res. 9

1 avstod

67 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 106 s, 60 m, 36 kd, 15 c, 13 fp, 2 -

För res. 9: 34 v, 15 mp

Avstod: 1 kd

Frånvarande: 25 s, 21 m, 9 v, 5 kd, 3 c, 1 mp, 3 fp

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

UbU13 Elever med funktionshinder

Punkt 1 (Funktionshindrade elevers möjligheter att välja skola)

1. utskottet

2. res. 1 i motsvarande del (m, kd, c, fp)

Votering:

155 för utskottet

126 för res. 1

68 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 106 s, 34 v, 15 mp

För res. 1: 59 m, 37 kd, 15 c, 13 fp, 2 -

Frånvarande: 25 s, 22 m, 9 v, 5 kd, 3 c, 1 mp, 3 fp

Punkt 10 (Stöd för elever med läs- och skrivsvårigheter)

1. utskottet

2. res. 6 (c)

Votering:

253 för utskottet

15 för res. 6

14 avstod

67 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 106 s, 59 m, 34 v, 37 kd, 15 mp, 2 -

För res. 6: 15 c

Avstod: 1 m, 13 fp

Frånvarande: 25 s, 21 m, 9 v, 5 kd, 3 c, 1 mp, 3 fp

Punkt 11 (Översyn av finansieringen av skolformer för hörselskadade elever)

1. utskottet

2. res. 1 i motsvarande del (m, kd, c, fp)

Votering:

155 för utskottet

127 för res. 1

67 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 106 s, 34 v, 15 mp

För res. 1: 60 m, 37 kd, 15 c, 13 fp, 2 -

Frånvarande: 25 s, 21 m, 9 v, 5 kd, 3 c, 1 mp, 3 fp

Punkt 23 (Tillstånds- och tillsynsmyndighet för fristående specialskolor)

1. utskottet

2. res. 7 i motsvarande del (kd)

Votering:

245 för utskottet

37 för res. 7

67 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 106 s, 60 m, 34 v, 15 c, 15 mp, 13 fp, 2 -

För res. 7: 37 kd

Frånvarande: 25 s, 21 m, 9 v, 5 kd, 3 c, 1 mp, 3 fp

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

TU10 Trafiksäkerhet m.m.

Punkt 6 (Uppgift om parkeringsavgift)

1. utskottet

2. res. 1 (m)

Votering:

220 för utskottet

62 för res. 1

67 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 106 s, 34 v, 37 kd, 15 c, 15 mp, 13 fp

För res. 1: 60 m, 2 -

Frånvarande: 25 s, 21 m, 9 v, 5 kd, 3 c, 1 mp, 3 fp

Punkt 15 (Väntetidsproblemet)

1. utskottet

2. res. 3 (m, fp)

Votering:

207 för utskottet

75 för res. 3

67 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 106 s, 34 v, 37 kd, 15 c, 15 mp

För res. 3: 60 m, 13 fp, 2 -

Frånvarande: 25 s, 21 m, 9 v, 5 kd, 3 c, 1 mp, 3 fp

Punkt 28 (Vinterdäck för tunga fordon)

1. utskottet

2. res. 5 (kd, m)

Votering:

183 för utskottet

98 för res. 5

1 avstod

67 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 106 s, 34 v, 15 c, 15 mp, 12 fp, 1 -

För res. 5: 60 m, 37 kd, 1 -

Avstod: 1 fp

Frånvarande: 25 s, 21 m, 9 v, 5 kd, 3 c, 1 mp, 3 fp

Punkt 32 (Fordonsägares ansvar vid utlåning av fordon)

1. utskottet

2. res. 6 (c, v)

Votering:

232 för utskottet

47 för res. 6

3 avstod

67 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 106 s, 60 m, 37 kd, 14 mp, 13 fp, 2 -

För res. 6: 31 v, 15 c, 1 mp

Avstod: 3 v

Frånvarande: 25 s, 21 m, 9 v, 5 kd, 3 c, 1 mp, 3 fp

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

17 § Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde

KU30 Förlängd försöksverksamhet vid medborgarkontor
Kammaren biföll utskottets förslag.

KU33 Massmediefrågor

Punkt 1 (Mångfald, m.m.)

1. utskottet

2. res. 1 (mp)

Votering:

157 för utskottet

15 för res. 1

110 avstod

67 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 106 s, 1 m, 34 v, 15 c, 1 fp

För res. 1: 15 mp

Avstod: 59 m, 37 kd, 12 fp, 2 -

Frånvarande: 25 s, 21 m, 9 v, 5 kd, 3 c, 1 mp, 3 fp

Harald Nordlund (fp) anmälde att han avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Punkt 2 (Statens agerande rörande medier, m.m.)

1. utskottet

2. res. 3 (m)

Votering:

220 för utskottet

62 för res. 3

67 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 106 s, 34 v, 37 kd, 15 c, 15 mp, 13 fp

För res. 3: 60 m, 2 -

Frånvarande: 25 s, 21 m, 9 v, 5 kd, 3 c, 1 mp, 3 fp

Punkt 5 (Public service)

1. utskottet

2. res. 6 (fp)

Votering:

269 för utskottet

13 för res. 6

67 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 106 s, 60 m, 34 v, 37 kd, 15 c, 15 mp, 2 -

För res. 6: 13 fp

Frånvarande: 25 s, 21 m, 9 v, 5 kd, 3 c, 1 mp, 3 fp

Punkt 15 (Koncessionsavgifter)

1. utskottet

2. res. 12 (kd)

Votering:

244 för utskottet

38 för res. 12

67 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 106 s, 59 m, 34 v, 15 c, 15 mp, 13 fp, 2 -

För res. 12: 1 m, 37 kd

Frånvarande: 25 s, 21 m, 9 v, 5 kd, 3 c, 1 mp, 3 fp

Prot. 2001/02:102

25 april

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

JuU17 Sveriges samarbete med Internationella brottmålsdomstolen

Kammaren biföll utskottets förslag.

JuU23 Kallelser av barn och ungdomar till domstolssammanträde, m.m.

Punkterna 1 och 2

Kammaren biföll utskottets förslag.

Punkt 3 (Närvaroplikt för föräldrar)

1. utskottet

2. res. (m)

Votering:

219 för utskottet

62 för res.

68 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 106 s, 34 v, 37 kd, 15 c, 15 mp, 12 fp

För res.: 61 m, 1 -

Frånvarande: 25 s, 20 m, 9 v, 5 kd, 3 c, 1 mp, 4 fp, 1 -

UU14 Stabiliserings- och associeringsavtalet mellan Europeiska gemenskaperna och deras medlemsstater och f.d. jugoslaviska republiken Makedonien

Kammaren biföll utskottets förslag.

SoU16 Behandling av ofrivillig barnlöshet

Punkt 1 (Avslag på propositionen)

1. utskottet

2. res. 1 (kd)

Votering:

242 för utskottet

38 för res. 1

1 avstod

68 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 106 s, 58 m, 34 v, 15 c, 15 mp, 12 fp, 2 -

För res. 1: 1 m, 37 kd

Avstod: 1 fp

Frånvarande: 25 s, 22 m, 9 v, 5 kd, 3 c, 1 mp, 3 fp

Punkt 3 (Tillgänglighet och finansiering)

1. utskottet

2. res. 2 (m)

Votering:

189 för utskottet

60 för res. 2

33 avstod

67 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 106 s, 34 v, 6 kd, 15 c, 15 mp, 12 fp, 1 -

För res. 2: 59 m, 1 -

Avstod: 1 m, 31 kd, 1 fp

Frånvarande: 25 s, 21 m, 9 v, 5 kd, 3 c, 1 mp, 3 fp

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

SoU17 En förstärkt Barnombudsman

1. utskottet

2. res. (kd)

Votering:

245 för utskottet

37 för res.

67 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 106 s, 60 m, 34 v, 15 c, 15 mp, 13 fp, 2 -

För res.: 37 kd

Frånvarande: 25 s, 21 m, 9 v, 5 kd, 3 c, 1 mp, 3 fp

SoU18 Redovisning av fördelningen av medel från Allmänna arvsfonden under budgetåret 2001

Kammaren biföll utskottets förslag.

Anmälades och bordlades

Motion

2001/02:Sf34 Lars Leijonborg m.fl. (fp)

Krisplan mot ohälsa (väckt enligt 3 kap. 15 § RO med anledning av händelse av större vikt)

19 § Anmälan om interpellationer

Anmälades att följande interpellationer framställdes

den 25 april

2001/02:413 av *Alice Åström* (v) till statsminister Göran Persson

Kritik mot Sverige från FN:s kommitté för de mänskliga rättigheterna

2001/02:414 av *Lars Ohly* (v) till statsminister Göran Persson

Kritik mot Sverige från FN:s kommitté för de mänskliga rättigheterna

2001/02:415 av *Kalle Larsson* (v) till statsminister Göran Persson

Kritik mot Sverige från FN:s kommitté för de mänskliga rättigheterna

2001/02:416 av *Siv Holma* (v) till statsminister Göran Persson

Kritik mot Sverige från FN:s kommitté för de mänskliga rättigheterna

2001/02:417 av *Ulla Hoffmann* (v) till statsminister Göran Persson

Kritik mot Sverige från FN:s kommitté för de mänskliga rättigheterna

2001/02:418 av *Ulla-Britt Hagström* (kd) till statsrådet Mona Sahlin

Invandrades resurs som arbetskraft

Interpellationerna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 14 maj.

20 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmälades att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 25 april

2001/02:1108 av *Kent Olsson* (m) till finansminister Bosse Ringholm

Statliga försäkringssubventioner

2001/02:1109 av *Berit Jóhannesson* (v) till utrikesminister Anna Lindh

FN:s permanenta brottmålsdomstol

2001/02:1110 av *Chatrine Pålsson* (kd) till justitieminister Thomas Bodström

ström

Barnpornografi på Internet

2001/02:1111 av *Elisabeth Fleetwood* (m) till utbildningsminister Thomas Östros

Östros

Meritvärdering av studier utomlands

Prot. 2001/02:102
25 april

2001/02:1112 av *Kjell-Erik Karlsson* (v) till jordbruksminister Margareta Winberg

Skyddsjakt på älg

2001/02:1113 av *Carl-Axel Johansson* (m) till finansminister Bosse Ringholm

Momslagstiftningen på läkemedel

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 14 maj.

21 § Kammaren åtskildes kl. 17.37.

Förhandlingarna leddes
av talmannen från sammanträdets början till ajourneringen kl. 13.55,
av andre vice talmannen därefter till ajourneringen kl. 15.34 och
av tredje vice talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

TOM T:SON THYBLAD

/Monica Gustafson

1 § Justering av protokoll.....	1
2 § Kompletteringsval till socialförsäkringsutskottet och socialutskottet.....	1
3 § Anmälan om inkomna faktrapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen, m.m.	1
4 § Hänvisning av ärende till utskott.....	1
5 § Förnyad bordläggning.....	2
6 § Förlängd försöksverksamhet vid medborgarkontor.....	2
Konstitutionsutskottets betänkande 2001/02:KU30	2
Anf. 1 KERSTIN KRISTIANSSON KARLSTEDT (s).....	2
Anf. 2 LARS HJERTÉN (m).....	3
(Beslut fattades under 17 §.).....	3
7 § Massmediefrågor	3
Konstitutionsutskottets betänkande 2001/02:KU33	3
Anf. 3 MARGARETA NACHMANSON (m)	3
Anf. 4 INGVAR SVENSSON (kd)	5
Anf. 5 HELENA BARGHOLTZ (fp).....	7
Anf. 6 PER LAGER (mp)	9
Anf. 7 MATS BERGLIND (s)	11
Anf. 8 INGVAR SVENSSON (kd) replik	12
Anf. 9 MATS BERGLIND (s) replik	12
Anf. 10 INGVAR SVENSSON (kd) replik	13
Anf. 11 MATS BERGLIND (s) replik	13
Anf. 12 PER LAGER (mp) replik	13
Anf. 13 MATS BERGLIND (s) replik	13
Anf. 14 PER LAGER (mp) replik	13
Anf. 15 MATS BERGLIND (s) replik	14
Anf. 16 KENNETH KVIST (v).....	14
Anf. 17 HELENA BARGHOLTZ (fp).....	17
Anf. 18 KENNETH KVIST (v).....	17
Anf. 19 HELENA BARGHOLTZ (fp).....	17
Anf. 20 KENNETH KVIST (v).....	18
(Beslut fattades under 17 §.).....	18
Anf. 21 TALMANNEN.....	18
8 § Sveriges samarbete med Internationella brottmålsdomstolen.....	18
Justitieutskottets betänkande 2001/02:JuU17	18
(Beslut fattades under 17 §.).....	18
9 § Kallelser av barn och ungdomar till domstolssammanträden, m.m.	18
Justitieutskottets betänkande 2001/02:JuU23	18
Anf. 22 ANITA SIDÉN (m).....	18
Anf. 23 NALIN PEKGUL (s).....	19
Anf. 24 ANITA SIDÉN (m).....	20
Anf. 25 NALIN PEKGUL (s).....	20

Anf. 26 ANITA SIDÉN (m).....	20
Anf. 27 NALIN PEKGUL (s)	21
(Beslut fattades under 17 §.)	21
10 § Stabiliserings- och associeringsavtalet mellan Europeiska gemenskaperna och deras medlemsstater och f.d. jugoslaviska republiken Makedonien	21
Utrikesutskottets betänkande 2001/02:UU14.....	21
(Beslut fattades under 17 §.)	21
11 § Behandling av ofrivillig barnlöshet.....	21
Socialutskottets betänkande 2001/02:SoU16	21
Anf. 28 HANS HJORTZBERG-NORDLUND (m).....	21
Anf. 29 CHATRINE PÅLSSON (kd)	23
Anf. 30 LARS U GRANBERG (s)	23
Anf. 31 CHATRINE PÅLSSON (kd) replik	25
Anf. 32 LARS U GRANBERG (s) replik	25
Anf. 33 CHATRINE PÅLSSON (kd) replik	26
Anf. 34 LARS U GRANBERG (s) replik	26
Anf. 35 ROLF OLSSON (v)	26
Anf. 36 KENNETH JOHANSSON (c)	27
Anf. 37 KERSTIN HEINEMANN (fp).....	28
(forts. 13 §).....	28
Ajournering.....	29
Återupptagna förhandlingar	29
12 § Frågestund	29
Anf. 38 ANDRE VICE TALMANNEN	29
<i>Resurser till Livsmedelsverket.....</i>	<i>29</i>
Anf. 39 ESKIL ERLANDSSON (c).....	29
Anf. 40 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s).....	29
Anf. 41 ESKIL ERLANDSSON (c).....	30
Anf. 42 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s).....	30
<i>Cancerplan</i>	<i>30</i>
Anf. 43 ELISABETH FLEETWOOD (m).....	30
Anf. 44 Socialminister LARS ENGQVIST (s)	31
Anf. 45 ELISABETH FLEETWOOD (m).....	31
Anf. 46 Socialminister LARS ENGQVIST (s)	31
<i>Hushållsnära tjänster</i>	<i>32</i>
Anf. 47 ULF NILSSON (fp)	32
Anf. 48 Vice statsminister LENA HJELM-WALLÉN (s)	32
Anf. 49 ULF NILSSON (fp)	32
Anf. 50 Vice statsminister LENA HJELM-WALLÉN (s)	33
<i>Investeringsbidrag till hyresrätter.....</i>	<i>33</i>
Anf. 51 OWE HELLBERG (v)	33
Anf. 52 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s).....	33
Anf. 53 OWE HELLBERG (v)	34
Anf. 54 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s).....	34
<i>Motköpsavtal vid helikopterköp</i>	<i>34</i>

Anf. 55 HENRIK S JÄRREL (m)	34
Anf. 56 Försvarsminister BJÖRN VON SYDOW (s)	35
Anf. 57 HENRIK S JÄRREL (m)	35
Anf. 58 Försvarsminister BJÖRN VON SYDOW (s)	35
<i>Gifter i maten</i>	35
Anf. 59 MARIA WETTERSTRAND (mp)	35
Anf. 60 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s)	36
Anf. 61 MARIA WETTERSTRAND (mp)	36
Anf. 62 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s)	36
<i>Antisemitism</i>	37
Anf. 63 ANNELIE ENOCHSON (kd)	37
Anf. 64 Vice statsminister LENA HJELM-WALLÉN (s)	37
Anf. 65 ANNELIE ENOCHSON (kd)	37
Anf. 66 Vice statsminister LENA HJELM WALLÉN (s)	38
<i>Livsmedelsinformation</i>	38
Anf. 67 SINIKKA BOHLIN (s)	38
Anf. 68 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s)	38
Anf. 69 SINIKKA BOHLIN (s)	39
Anf. 70 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s)	39
<i>Torskfisket</i>	39
Anf. 71 ÅSA TORSTENSSON (c)	39
Anf. 72 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s)	39
Anf. 73 ÅSA TORSTENSSON (c)	40
Anf. 74 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s)	40
<i>Mellanöstern</i>	41
Anf. 75 LOTTA N HEDSTRÖM (mp)	41
Anf. 76 Vice statsminister LENA HJELM-WALLÉN (s)	41
Anf. 77 LOTTA N HEDSTRÖM (mp)	41
Anf. 78 Vice statsminister LENA HJELM-WALLÉN (s)	41
<i>Ingripande mot hem för vård och boende, HVB</i>	42
Anf. 79 ANNE-KATRINE DUNKER (m)	42
Anf. 80 Socialminister LARS ENGQVIST (s)	42
Anf. 81 ANNE-KATRINE DUNKER (m)	42
Anf. 82 Socialminister LARS ENGQVIST (s)	43
<i>Hälsoskillnader mellan kvinnor och män</i>	43
Anf. 83 HELENA BARGHOLTZ (fp)	43
Anf. 84 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s)	43
Anf. 85 HELENA BARGHOLTZ (fp)	44
Anf. 86 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s)	44
<i>Flyttningsbidrag</i>	44
Anf. 87 LENNART KLOCKARE (s)	44

Anf. 88 Försvarsminister BJÖRN VON SYDOW (s).....	44
Anf. 89 LENNART KLOCKARE (s)	45
<i>Angola</i>	45
Anf. 90 ROSITA RUNEGRUND (kd).....	45
Anf. 91 Vice statsminister LENA HJELM-WALLÉN (s)	45
Anf. 92 ROSITA RUNEGRUND (kd).....	45
Anf. 93 Vice statsminister LENA HJELM-WALLÉN (s)	46
<i>Skadeersättning till rennärningen</i>	46
Anf. 94 CARL G NILSSON (m).....	46
Anf. 95 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s).....	46
Anf. 96 CARL G NILSSON (m).....	46
Anf. 97 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s).....	47
Anf. 98 ANDRE VICE TALMANNEN	47
13 § (forts. från 11 §) Behandling av ofrivillig barnlöshet (forts. SoU16).....	47
Anf. 99 KERSTIN-MARIA STALIN (mp)	47
Anf. 100 MARIANNE CARLSTRÖM (s).....	48
(Beslut fattades under 17 §.)	48
14 § En förstärkt barnombudsman.....	49
Socialutskottets betänkande 2001/02:SoU17	49
Anf. 101 CHATRINE PÅLSSON (kd)	49
Anf. 102 MARGARETA ISRAELSSON (s).....	50
Anf. 103 CHATRINE PÅLSSON (kd) replik.....	51
Anf. 104 MARGARETA ISRAELSSON (s) replik.....	52
Anf. 105 CHATRINE PÅLSSON (kd) replik.....	52
Anf. 106 MARGARETA ISRAELSSON (s) replik.....	52
Anf. 107 CRISTINA HUSMARK PEHRSSON (m)	52
Anf. 108 LENA OLSSON (v).....	53
Anf. 109 KERSTIN-MARIA STALIN (mp)	53
(Beslut fattades under 17 §.)	54
15 § Redovisning av fördelningen av medel från Allmänna arvsfonden under budgetåret 2001	54
Socialutskottets betänkande 2001/02:SoU18	54
(Beslut fattades under 17 §.)	54
Ajournering.....	54
Återupptagna förhandlingar	54
16 § Beslut om ärenden som slutdebatterats den 24 april.....	55
AU6 Arbetsrätt	55
UbU12 Jämställdhet inom utbildning och forskning.....	57
UbU13 Elever med funktionshinder.....	59
TU10 Trafiksäkerhet m.m.	60
17 § Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde.....	62
KU30 Förlängd försöksverksamhet vid medborgarkontor	62
KU33 Massmediefrågor	62

JuU17 Sveriges samarbete med Internationella brottnålsdomstolen	63
JuU23 Kallelser av barn och ungdomar till domstolssammanträde, m.m.	63
UU14 Stabiliserings- och associeringsavtalet mellan Europeiska gemenskaperna och deras medlemsstater och f.d. jugoslaviska republiken Makedonien	63
SoU16 Behandling av ofrivillig barnlöshet	64
SoU17 En förstärkt Barnombudsman	64
SoU18 Redovisning av fördelningen av medel från Allmänna arvsfonden under budgetåret 2001	64
18 § Bordläggning.....	65
19 § Anmälan om interpellationer.....	65
20 § Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	65
21 § Kammaren åtskildes kl. 17.37.....	66

Prot. 2001/02:102
25 april

Elanders Gotab, Stockholm 2002